

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce

Srovnávací analýza azylové politiky v České republice a Velké Británii v evropském kontextu

Vypracovala: Markéta Gerhartová

Vedoucí práce: Mgr. Selma Muhič-Dizdarevič

Praha 2007

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 07.02.2007

.....
podpis

Poděkování patří vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Selmě Muič Dizdarevič za odborné vedení a podnětné připomínky. A mým rodičům za podporu a trpělivost.

Obsah

1. Úvod	3
2. Vymezení pojmů	6
3. Postavení žadatelů o azyl - právní úpravy České republiky a komunitárního práva Evropské Unie a Velké Británie	16
4. Žadatelé o azyl	23
4.1. Žadatelé o azyl v Evropské Unii	24
4.2. Žadatelé o azyl v České Republice	25
4.3. Žadatelé o azyl ve Velké Británii	27
5. Azylová procedura	29
5.1. Azylová procedura v České republice	29
5.2. Azylová procedura ve Velké Británii	31
5.3. Závěr	33
6. Azylová zařízení	34
6.1. Azylová zařízení v České republice	34
6.1.1. Příjímací střediska	35
6.1.2. Pobytová střediska	36
6.1.3. Integrační azylová střediska	36
6.2. Azylová zařízení ve Velké Británii	37
6.2.1. Initial Accommodation Centres/Induction Centres	37
6.2.2. Dispersal accommodation	38
6.2.3. Emergency Centre	38
6.3. Závěr	38
7. Zdravotní péče	40
7.1. Zdravotní péče v České republice	40
7.2. Zdravotní péče ve Velké Británii	41
7.3. Závěr	41
8. Přístup žadatelů o azyl na pracovní trh	43
8.1. Přístup žadatelů o azyl na pracovní trh v České republice	43
8.2. Přístup žadatelů o azyl na pracovní trh ve Velké Británii	44
8.3. Závěr	44

9.	Možnosti a podmínky vzdělávání	46
9.1.	Možnosti a podmínky vzdělávání v České republice	46
9.2.	Možnosti a podmínky vzdělávání ve Velké Británii	47
9.3.	Závěr	47
10.	Závěr	48
11.	Prameny	50
12.	Přílohy	60
	Příloha č. 1 - Přehled všech zákonů, kterým byl novelizován zákon o azylu č. 325/1999 Sb.	60
	Příloha č. 2 - Seznam zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování státních hranic členských zemí Evropské Unie vízum	62
	Příloha č. 3 – Data související s počty a složením uprchlíků	63

Motto:

„Většina uprchlíků jsou obyčejní lidé žijící neobvyklé životy: vyhnáni ze svých domovů strachem, konfliktem a perzekucí. V boji o přežití se museli vzdát své práce, svého majetku, snů a dokonce i rodin. Nadále jsou jedněmi z nejzranitelnějších lidí v našich společnostech.

Potřebují podporu a ochranu. A potřebují porozumění.“

„Most refugees are ordinary people living extraordinary lives: driven from their homes by fear, conflict and persecution, they had to give up jobs, possessions, dreams, even families in their struggle to survive. They remain some of the most vulnerable people in our societies.

They need assistance and protection. And they need understanding.“

(UNHCR,2006a:ix)

1. Úvod

Migrace je přirozeným fenoménem, který provází historii lidstva od jeho počátků. Důvodů k migraci je nepřeberné množství – jedni migrují kvůli lepší budoucnosti, jiní za svými sny, jiní z důvodu lepšího pracovního uplatnění, kvůli zlepšení své ekonomické situace. Ne všichni se však mohli pro migraci svobodně rozhodnout. Někteří byli k migraci přinuceni. To jsou uprchlíci.

V roce 2004 se podle UNHCR více než 9 milionů lidí nacházelo ve stavu uprchlíka, z toho v Evropě jich bylo více než 2 miliony (UNHCR, 2006a:213), což z Evropy dělá třetí největší kontinent, co se týče počtu uprchlíků. Největší počty uprchlíků jsou potom v Africe a Asii, tj. v oblastech, které zároveň celosvětově „vytváří“ nejvyšší počet uprchlíků.

Důvody proč státy udělují azyl jsou různé povahy morální, právní, ale i „ekonomické a politické“ (Schuster, 2003:57)¹. Až na první zmíněný, hrají tyto motivy roli i při neudělení statutu uprchlíka a odebrání statutu uprchlíka.

- Morální důvody, vysvětluje L. Schuster (Schuster, 2003) jako jedny z těch, kterými státy zaštiťují skutečnost, že jsou opravdu demokratickými a liberálními státy.
- Právními důvody jsou míněny závazky mezinárodních smluv, ale i vnitrostátního práva.

---

¹ Veškeré citace z tohoto dokumentu jsou přeloženy autorkou.

- Ekonomické důvody jsou potom ty, které se státy „... do jisté míry snaží zamaskovat.“ (Schuster, 2003:57), přestože podstatně ovlivňují problematiku azylu.
- Politické důvody jsou zde ve smyslu vyjádření hodnot určitého politického směru.

Protože liberálně-demokratické státy uznávají, že nesou jistou zodpovědnost za uprchlíky, a protože někteří žadatelé o azyl jsou skutečnými uprchlíky, žádosti všech žadatelů o azyl by měly být v zásadě přezkoumány.“ (Schuster, 2003:4). Ne všechny žádosti jsou však oprávněné. Za azylové politiky nejen evropských států se „schovávají“ i tzv. falešní uprchlíci (*bogus refugees*), tj. ekonomičtí migranti. Vlivem teroristických útoků v USA i v Evropě se objevila i možnost, že se za azylové politiky skrývají i teroristé. Bylo a je třeba odlišit tyto skupiny od opravdových uprchlíků, kteří se nesmí stát obětí restriktivních systémů. A to vytvářením efektivních, průhledných a hlavně jednoznačných azylových politik.

Cílem této práce je metodou srovnávací analýzy poukázat na rozdíly a shodné prvky azylových politik České republiky a Velké Británie a to na pozadí politiky EU. Srovnání mezi azylovými politiky je nesmírně důležité. Viděno v kontextu vytvářející se společné azylové politiky EU se nabízí mnoho otázek. Primárně, je možné, aby se azylové politiky jednotlivých států stále lišily? Pokud se liší, potom v jakých oblastech? Jak důležité jsou tyto odlišnosti? Na tyto otázky se budu snažit najít v rámci mé práce odpovědi.

Pro srovnávací analýzu jsem si vybrala Velkou Británii, protože stejně jako Česká republika je členským státem EU. Ale na rozdíl od České republiky je členem dlouhodobým a její zkušenosti s žadateli o azyl jsou daleko bohatší a komplexnější. Je zároveň státem, který měl možnost ovlivňovat vývoj společné azylové politiky EU od jejích počátků. Důvodem byla i dostupnost primárních textů v anglickém jazyce, která mi značně zjednodušila práci s analyzovanými zdroji.

První část své bakalářské práce jsem věnovala vysvětlení pojmů, které úzce souvisí s azylovou politikou a prošly jistým vývojem. Při jejich popisu používám analýzu primárních dokumentů, vycházím z dokumentů mezinárodních lidskoprávních, stejně jako z dokumentů komunitárního práva EU. Dále jsem zde uvedla nejdůležitější konkrétní právní úpravy v České republice, v EU a částečně také ve Velké Británii, které řeší postavení žadatelů o azyl a jsou více či méně závazné. Tato část tvoří teoretický podklad této práce.

Druhou část své práce jsem zaměřila na již konkrétní srovnávací analýzu jednotlivých oblastí azylových politik České republiky a Velké Británie. Vzhledem k bohatosti a členitosti azylové politiky bylo nejprve nutné stanovit oblasti, kterým se budu detailněji věnovat. Výběr nebyl snadný, ale nakonec jsem se rozhodla pro následující oblasti. V kapitole 4 se věnuji

žadatelům o azyl jako takovým. Pomocí analýzy tvrdých dat, tj. použitím údajů ze statistik jak z českého, tak i britského a evropského prostředí, ukazují počty a složení uprchlíků jak z pohledu národní příslušnosti, tak i z pohledu pohlaví a věku ve sledovaných oblastech. Tato kapitola je jediná, ve které zároveň uvádím samostatná detailní data z EU. Podle mého názoru je to třeba vidět evropskou uprchlickou realitu ve své komplexnosti a proto je nezbytné uvést i data z EU jako takové.

Ostatní kapitoly, tj. kapitoly 5- 10, jsou rozděleny na samostatnou českou a britskou část, které jsou zasazené do evropského kontextu. Každá kapitola je završena závěrem, který analyzuje celou danou kapitolu. Kapitola 5 je věnována azylovým procedurám v České republice a Velké Británii; kapitola 6 je věnována azylovým zařízením, tj. střediskům, která jsou obývána žadatelé o azyl. V kapitole 7 se zabývám zdravotní péčí, která je poskytována žadatelům o azyl. Obsahem kapitoly 8 je problematická otázka přístupu žadatelů o azyl na trh práce. V rámci kapitoly 9 se věnuji podmínkám a možnostem vzdělávání žadatelů o azyl a jejich dětí. V této části práce vycházím jak z analýzy primárních, tak i sekundárních pramenů. Domnívám se, že každá tato oblast by se mohla stát předmětem mnohem obsáhlejšího zpracování než je dáno rozsahem mé bakalářské práce.

V závěru práce se potom snažím najít odpovědi na výše zmíněné otázky a zároveň poukázat na možné problémy.

2. Vymezení pojmů

Nejprve je třeba vymezit pojmy, které ve své práci používám. Je třeba nahlédnout významové obsahy těchto pojmů, které v mnoha případech prošly jistým vývojem, nebo byly zcela nově vytvořeny. Důležité také je si uvědomit, že tyto, byť základní pojmy, byly a jsou v různých zemích chápány jinak, což zhoršuje možnost se v nich orientovat. Při jejich vymezování vycházím z mezinárodních lidskoprávních dokumentů a právních dokumentů komunitárního práva EU.

Evropské právo - Právo Evropských společenství zahrnuje komunitární a unijní právo EU. Komunitární právo, tzv. *acquis communautaire* je právem nadstátním a nadřazeným. „Nadstátnost v tomto případě znamená, že členské státy dobrovolně přenesly některá svá suverénní práva na poli zákonodárné, výkonné a soudní moci na nadnárodní orgán...“ (Janů, Rozumek, 2004:5), kterému svěřily pravomoc zastupovat členy jako celek a sledovat společný cíl. Právo unijní se potom odvozuje od Maastrichtské smlouvy (*Maastricht Treaty, Treaty on European Union, TEU*) a je pro členské státy nezávazné.

Komunitární právo je založeno na smlouvách zakládajících Evropská společenství: Římská smlouva (*Treaty of Rome*) podepsaná 25. března 1957, zakládající Evropské hospodářské společenství, EHS (*European Economic Community, EEC*), Pařížská smlouva (*Treaty of Paris*) tzv. Smlouva o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli, ESUO (*European Coal and Steel Community, ECSC*) a druhá Římská smlouva z roku 1957 zakládající Evropské společenství pro atomovou energii, EURATOM (*European Atomic Energy Community*). Tyto tři smlouvy spolu s následnými pozměňujícími smlouvami – Smlouva o zřízení společné Rady a společné komise evropských společenství (*Merger Treaty*), podepsaná 8. dubna 1965, Jednotný evropský akt, JEA (*Single European Act, SEA*), podepsaný 28. února 1986, Maastrichtská smlouva, podepsaná 7. února 1992, Amsterdamská smlouva (*Treaty of Amsterdam*), podepsaná 2. října 1997 a Smlouva z Nice (*Treaty of Nice*), podepsaná 26. února 2001, jsou základem komunitárního práva EU.

Právní systém Evropského společenství (později EU) je od Maastrichtské smlouvy znázorňováno modelem tří pilířů, z nichž každý pilíř představuje oblast politiky EU. Rozdíl mezi jednotlivými pilíři udává „... míra supranacionality...“ (Fiala, Pitrová, 2003:345). První pilíř představuje primární komunitární právo EU, zahrnuje zakládající smlouvy Evropských společenství, včetně pozměňujících smluv. Druhý pilíř je tvořen společnou zahraniční s bezpečnostní politikou. Třetí je potom oblastí spolupráce policejní a justiční. Orgány EU

jsou oprávněny vydávat právní akty závazné pro členské státy v oblastech spadajících do prvního pilíře. Dělí se na nařízení (regulations), směrnice (directive), rozhodnutí (decision), doporučení (recomendation) a stanoviska (opinions). Rozdíl mezi těmito právními akty je v míře závaznosti pro členské státy. Nejzávažnější jsou nařízení, která jsou bezprostředně aplikovatelná v právu členských států a obsahují konkrétní práva a povinnosti fyzických i právnických osob v daném členském státě. Nařízení jsou nadřazená vnitrostátním normám, které, pokud jsou v rozporu se směrnicí, přestávají být aplikovatelné. Směrnice jsou také závaznými právními akty, které zavazují členské státy, ale ne jednotlivce. Směrnice většinou stanoví daný cíl, kterého musí být v uvedené době dosaženo. Doporučení a stanoviska nejsou právně závazná, mají charakter zdroje informací komunitárního práva a váží se jen na konkrétní subjekty, ať již členské státy nebo právnické a fyzické osoby.

Společný evropský azylový systém – Podpis Schengenské dohody, prohlubující se integrace EU, přijímání nových států do EU, politické změny a události 90. let a s nimi spojený příliv nových migrantů a uprchlíků byl pro unijní orgány signálem, že je potřeba azylovou politiku společně koordinovat. Každý členský stát má totiž jiné právní úpravy, vlastní azylovou politiku, potýká se s jinými migračními vlnami a není dobře možné, aby dokázal sám efektivně reagovat na problémy, které s sebou přináší jednotný prostor bez vnitřních hranic, umožňující volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu v rámci vnitřního prostoru. Skutečným „milníkem evropské spolupráce v azylové politice byl rok 1999, kdy vstoupila v platnost Amsterdamská smlouva“ (Janů, Rozumek, 2004:9). Smlouva přinesla důležitou změnu. Tou změnou je přesunutí azylové politiky ze třetího do prvního pilíře EU. Budoucí podoba společného azylového systému byla nastíněna na summitu Evropské rady konaném 15. – 16. října 1999 v Tampere. Společný evropský azylový systém je podle závěrů předsednictví (*presidency conclusion*) dvou-fázový. V první fázi, která probíhala v letech 1999 – 2004, bylo určeno, který členský stát je odpovědný za vyřizování žádosti o azyl. Byly stanoveny společné standardní postupy vyřizování žádosti o azyl a zároveň minimální společné podmínky pro udělení statutu uprchlíka a společný obsah tohoto statutu. Dále byly stanoveny podmínky doplňkové ochrany udělením příslušného statutu lidem, kteří takovou ochranu potřebují. (European Council, 1999) Také byl založen Evropský uprchlický fond (*European Refugee Fund, ERF*), systém EURODAC – evropský systém identifikace žadatelů o azyl, který byl součástí Směrnice Rady 2003/343 ES, tzv. Dublin II, které zároveň stanovovalo systém pro určení státu odpovědného za podanou žádost o azyl, rozdělení kompetencí v otázce žadatelů o azyl mezi jednotlivými členskými státy apod. Byla také stanovena

pravidla pro slučování rodin a postupu v případě hromadného přílivu uprchlíků. Byl vytvořen Eurasyll, fórum pro výměnu informací o zemích původu žadatelů o azyl. Ve druhé fázi harmonizace azylové politiky, která začala tzv. Haagským Programem (*Haague Program*) ze 4. – 5. listopadu 2004 v Haagu, byly stanoveny následné cíle s tím, že tato fáze by měla končit v roce 2010 vytvořením společné azylové politiky (European Commission, 2006a). Druhá fáze začala evaluací nástrojů první fáze. Byla prodloužena platnost Evropského uprchlického fondu na rok 2004 – 2010. Plánuje se vytvoření portálu s informacemi o zemích původu, tzv. Informace o zemích původu (*Country of Origin Information, COI*) (European Commission, 2004b), tzn. systému, který by od členských států systematicky sbíral vyčerpávající informace o zemích původu žadatelů o azyl a který by navazoval na předchozí práci Eurasyllu. Plánované je zavedení procedury jednotného řízení (*One-stop-shop*). Kromě evropské spolupráce na poli azylu a migrace má být také posilována spolupráce se zeměmi, které uprchlíky produkují – se třetími zeměmi. Také se navrhuje, aby vznikl společný návratový, radmisní systém, společný postup v boji s nelegální migrací a kontroly vnějších hranic, harmonizace a zlepšení vízové politiky – tj. v oblastech přímo i nepřímo spojených s azylovou politikou.

Po summitu v Tampere následovaly další summity Evropské Rady, které se zabývaly otázkou společného azylového systému – např. Summit v Laekenu 14. – 15. prosince 2001 nebo Summit v Soluni 19.- 20. června 2003. Hlavním smyslem těchto následných summitů bylo poukázat na dosud dosažené cíle, na nedostatky v dosahování společných cílů (např. zdlouhavé azylové procedury, nejasné postupy při návratu uprchlíků, nedostatečná vnitročlenská spolupráce, nedostatečná spolupráce se třetími zeměmi) a vyzývaly k rychlejšímu a efektivnějšímu naplňování zásad stanovených v Tampere.

Harmonizace azylového systému potom probíhá prostřednictvím směrnic a nařízení Rady, které jsou po jejich přijetí v daném časovém období implementovány členskými státy. Smyslem společného azylového systému je potom to, aby byly v prostoru EU žadatelům o azyl poskytovány stejné podmínky a stejné zacházení. Aby žadatelé o azyl v jednotlivých členských státech měli stejné možnosti získat azyl, jako v kterémkoli jiném členském státě. Aby bylo zabráněno sekundárnímu pohybu žadatelů o azyl, a aby žadatelé o azyl nemuseli využívat služeb převaděčů či jiných ilegálních způsobů.

Uprchlík – Pojem „uprchlík“ je primárně definován v Úmluvě o právním postavení uprchlíků (*United Nations Convention Relating to the Status of Refugees*) z roku 1951, v tzv. Ženevské úmluvě a v doplňujícím protokolu - tzv. Protokol týkající se právního postavení uprchlíků

(*United Nations Protocol Relating to the Status of Refugees*) z roku 1967². Uprchlíkem je podle těchto dokumentů každý, kdo byl považován za uprchlíka dřívějšími dohodami, jmenovitě „... z 12. května 1926 a 30. května 1928 nebo ... úmluv z 28. října 1933 a 10. února 1938 a ...protokol ze dne 14. září 1939 a ... ustanovení Stanov Mezinárodní organizace pro uprchlíky...“ (UNHCR, 1951:čl. 1)³. Za uprchlíka je dále považován ten, který „... se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů...“ (UNHCR, 1951:čl. 1) nebo „... odmítá ochranu své vlasti...“ (UNHCR, 1951: čl. 1) nebo je osobou „... bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí...“ (UNHCR, 1951:čl. 1). Právní postavení uprchlíka získává člověk, který naplní tato definiční kritéria. Člověk není uprchlíkem pokud se nalézá na území svého státu, nebo pokud požívá ochrany ze strany jiných organizací. Ve článku 1F jsou potom stanoveny důvody, pro které jedinec nemůže nebýt statutu uprchlíka, tj. důvodné domněnky, že se osoba dopustila „... zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti...“ (UNHCR, 1951:čl. 1), „... vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu...“ (UNHCR, 1951: čl. 1), nebo se dopustila činů, „... které jsou v rozporu se zásadami a cíli Spojených národů...“ (UNHCR, 1951:čl. 1), mezi které patří „(u)držování mezinárodního míru a bezpečnosti...“ (OSN, s.d.).

V rámci komunitárního práva EU, jmenovitě ve Směrnici Rady 2003/343 ES nebo ve Směrnici Rady 2004/83/ES, v tzv. Kvalifikační směrnici, se setkáváme se dvěma odlišnostmi ve vymezení pojmu uprchlíka. Druhá zmíněná směrnice charakterizuje uprchlíka jako „... státního příslušníka třetích zemí, který díky opodstatněnému strachu z perzekuce z důvodu rasy, náboženství, národnosti, politického názoru nebo příslušnosti ke konkrétní sociální skupině, který je mimo mateřskou zemi a nemůže nebo nechce vlivem strachu užívat ochrany této země, nebo člověk bez státní příslušnosti, který je mimo zemi svého původního bydliště a z výše uvedených důvodů nechce nebo nemůže se tam vrátit...“ (European Council, 2004b: čl.2)⁴. Od Ženevské úmluvy se tedy liší tím, že za uprchlíka považuje pouze státní příslušníky třetích zemí a nemůže se jím tedy stát žádný občan členské země EU. Druhou odlišností je terminologický posun. Namísto „pronásledování“ se zde hovoří o „perzekuci“.

---

² Úmluva bere v potaz jen ty osoby, které se staly uprchlíky před 1. lednem 1951, proto je doplněna Protokolem, který bere na vědomí i osoby, které se staly uprchlíky po tomto datu. Protokol tudíž vynechává Článek 1, bod 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, ve kterém se hovoří pouze o událostech, které nastaly před 1. lednem 1951.

³ Veškeré citace z tohoto dokumentu jsou přeloženy autorkou.

⁴ Veškeré citace z tohoto dokumentu jsou přeloženy autorkou.

Tato Směrnice nenahrazuje Ženevskou úmluvu, jde o způsob harmonizace výkladu definice uprchlíka v evropském kontextu, jak je uvedena v Ženevské úmluvě.

Pronásledování – Je stěžejním pojmem vztaženým k uprchlíkům, používaným v Ženevské úmluvě. Ta jej však dále neupravuje. Vznikl zde prostor pro odlišné interpretace tohoto pojmu. V rámci evropského komunitárního práva byl tento problém řešen ve Směrnici Rady 2004/83/ES. Pojem pronásledování byl nahrazen pojmem „perzekuce“. Za pachatele perzekuce je ve smyslu této směrnice považován „... stát, strany nebo organizace kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území nebo nestátní činitelé...“ (European Council, 2004b:čl. 6). Činy charakterizované jako perzekuce potom musí naplňovat tato kritéria: musí být „... dostatečně závažné povahy nebo opakující se tak, že vytváří vážné porušení základních lidských práv, nebo; nashromážděním různých opatření, zahrnující taková porušení lidských práv, která jsou dostatečně závažná a ovlivňovala by jednotlivce podobně jako předchozí bod...“ (European Council, 2004b:čl. 9). Mezi ně patří podle směrnice tyto činy: „... činy fyzického nebo duševního násilí, zahrnující činy sexuálního násilí; právní, administrativní, policejní a/nebo justiční opatření, která jsou sama o sobě diskriminující nebo jsou realizována diskriminujícím způsobem; trestní řízení nebo potrestání, které je nepřiměřené nebo diskriminující; zamítnutí soudní nápravy, které vede k nepřiměřenému nebo diskriminujícímu potrestání; trestní řízení nebo potrestání v případě odmítnutí vykonat vojenskou službu; činy genderové povahy nebo činy prováděné na dětech.“ (European Council, 2004b:čl. 9). Důvody perzekuce potom mohou být rasové, národnostní, náboženské, příslušnost k nějaké skupině, sexuální orientace nebo politický názor, jak jsou uváděny ve článku 10 této směrnice.

Žadatel o azyl – Člověk, který podal žádost o azyl. V evropském kontextu je jím státní příslušník třetí země, který podal žádost o azyl, o níž dosud nebylo pravomocně rozhodnuto, jak je uvedeno např. ve Směrnici Rady 2003/343 ES ve článku 2.

Statut uprchlíka – Statut uprchlíka vzniká naplněním kritérií Ženevské úmluvy, tzn. člověk musí doložit své oprávněné obavy z pronásledování. Způsob, jakým toto dokládá, Ženevská úmluva dále neupravuje, je plně v kompetenci jednotlivých států. Statut uprchlíka udělují jednotlivé státy ve smyslu Ženevské úmluvy nebo Deklarace o územním azylu (*Declaration on Territorial Asylum*) z roku 1967. V evropském kontextu je toto vyjádřeno např.

v Schengenské dohodě (*Schengen Agreement*) z roku 1985⁵ nebo ve Směrnici Rady 2003/343 ES, tzv. Dublin II. Ke statutu uprchlíka se vztahují práva a povinnosti, které jsou určeny státem, který statut uprchlíka přiznal. Mezinárodní právo uznanému uprchlíkovi potom zaručuje „... lidské zacházení, právní existenci a především bezpečí.“ (Jílek, Šturma, Čepelka, 1997:60).

Zánik/zrušení statutu uprchlíka – Podle Ženevské úmluvy statut uprchlíka zaniká tehdy, kdy se daná osoba „... znovu postavila pod ochranu země své státní příslušnosti...(nebo – pozn. autorky)... státní příslušnost ... dobrovolně nabyla... (nebo – pozn. autorky)... nabyla novou státní příslušnost... (nebo se – pozn. autorky) ... dobrovolně usadila v zemi, kterou opustila...(nebo proto, že – pozn. autorky)... okolnosti, pro které byla uznána uprchlíkem ... přestaly existovat...“ (UNHCR, 1951: čl. 1). Ve stejném smyslu se vyjadřuje např. i Směrnice Rady 2004/83/ES. Statut uprchlíka může být i zrušen, a to v závažných a výjimečných případech, jak určuje výše zmíněná směrnice. Mezi důvody, které umožňují zrušení statutu uprchlíka patří „... spáchání zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti ...; spáchání závažného nepolitického zločinu...; (spáchání činů – pozn. autorky), které jsou v rozporu se zásadami a cíli Spojených národů...“ (European Council, 2004b: čl. 12) nebo „ ... pokud dotyčný nesprávně vyložil nebo vynechal fakta, což zahrnuje i zfalšování dokumentů, které vedly k uznání statutu uprchlíka...“ (European Council, 2004b:čl.14).V neposlední řadě i z toho důvodu, že „... existují dostatečné důvody pro to se domnívat, že je považován za hrozbu bezpečnosti členského státu (EU – pozn. autorky), ve kterém se nachází; nebo byl uznán vinným obzvláště závažným zločinem a díky tomu představuje společenské nebezpečí členskému státu (EU – pozn. autorky).“ (European Council, 2004b: čl.14).

Statut doplňkové ochrany (*Subsidiary protection status*) – Statut doplňkové ochrany je Ženevské úmluvě neznámým pojmem. V evropském kontextu se jím rozumí další způsob ochrany. Tato je poskytována na základě hrozby vážného ublížení, které je definováno ve Směrnici Rady 2004/83/ES jako „... trest smrti nebo perzekuce; mučení nebo nehumánní, degradující zacházení nebo potrestání v zemi původu žadatele; nebo závažná individuální ohrožení života civilisty nebo člověka z důvodu nevybíravého násilí v situacích

---

⁵ Zakládajícími členy Schengenské dohody bylo 5 členských států EU - Belgie, Francie, Lucembursko, Nizozemí, Spolková republika Německo. V době vypracování této práce byli jejími dalšími členy Dánsko, Finsko, Řecko, Itálie, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Španělsko, Island a Norsko. Česká republika a další nové země EU by měly k této dohodě přistoupit 31. prosince 2007.

mezinárodního nebo vnitrostátního válečného konfliktu...“ (European Council, 2004b: čl. 15). Na tento statut má právo „... příslušník třetí země nebo člověk bez státní příslušnosti, který není způsobilý k získání statutu uprchlíka, pokud by však byl navrácen do země původu nebo v případě člověka bez státní příslušnosti do země předchozího pobytu, byl by vystaven skutečnému nebezpečí utrpení vážného ublížení...“ (European Council, 2004b:čl. 2). Důležitost této možnosti ochrany zdůrazňuje i Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu COM (2004) 503 v konečném znění a sdělení komise Radě a Evropskému parlamentu COM (2006) 67 v konečném znění.

Zásada non-refoulement – Setkáváme se s ní v Deklaraci o územním azylu. Jedná se o zásadu, která v podstatě vylučuje „nucený návrat do jakéhokoli státu, ve kterém by byl (jedinec – pozn. autorky) vystavený perzekuci“ (OSN, 1967b: čl. 3)⁶. K této zásadě se v deklaraci vztahují pouze dvě výjimky, tj. tato zásada nemusí být aplikována v případě, že jde o „... prvořadé důvody národní bezpečnosti nebo v případě ochrany obyvatelstva, jako v případě hromadného přílivu osob.“ (OSN, 1967b:čl. 3). Tato zásada je též součástí Ženevské úmluvy a odráží se i v komunitárním právu EU. Např. v COM (2001) 521 final, COM (2001) 522 final.

Nepřípustná žádost (*Inadmissible applications*) – Nepřípustná žádost je žádost, jíž nemůže být vyhověno. Tento pojem je používán v komunitárním právu EU, objevuje se v pracovním dokumentu komise COM (2001) 743 v konečném znění, v návrhu Směrnice Rady COM (2000) 578 v konečném znění, hlavně ve Směrnici Rady 2005/85/ES. Žádost je zamítnuta pro nepřípustnost v případě, že „... jiný členský stát přiznal statut uprchlíka, nějaká nečlenská země je považována za první zemi azylu žadatele, nějaká nečlenská země je považována za třetí bezpečnou zemi původu pro žadatele, žadatel podal identickou žádost potom, co bylo vydáno konečné rozhodnutí; rodinný příslušník žadatele podá žádost potom, ... co souhlasil s tím, že jeho žádost bude součástí žádosti podané jeho jménem...“ (European Council, 2005a:čl. 25)⁷.

Nedůvodná žádost (*Unfounded application*) – Nedůvodná žádost je žádost, které nemůže být vyhověno. Jedná se o pojem používán v komunitárním právu EU. Objevuje se v návrhu Směrnice Rady COM (2000) 578 v konečném znění a ve Směrnici Rady 2005/85/ES.

---

⁶ Veškeré citace z tohoto dokumentu jsou přeloženy autorkou.

⁷ Veškeré citace z tohoto dokumentu jsou přeloženy autorkou.

Nedůvodná žádost je podle Směrnice Rady zamítnuta, pokud je žadatel „...z bezpečné země původu..., protože nějaká nečlenská země je považována za bezpečnou třetí zemi pro žadatele...“ (European Council, 2005a:čl. 25). Národní státy mohou rozšířit důvody pro nedůvodnou žádost o další, které jsou vyjmenované ve Směrnici Rady, ve článku 23.

Právo na azyl – Právo na azyl, tj. právo na ochranu, je přirozeným, nezadatelným a nezcizitelným lidským právem, což vyplývá z mezinárodních i evropských lidskoprávních dokumentů. Všeobecná deklarace lidských práv, přijatá 10. prosince 1948 Valným shromážděním OSN, právo na azyl charakterizuje ve článku 14 v bodě 1 i v bodě 2. „Každý má právo vyhledat si před pronásledováním útočiště v jiných zemích a požívat tam azylu.“ (OSN, 1948: čl. 14), ale zároveň „(t)oto právo nelze uplatnit v případě stíhání skutečně odůvodněného nepolitickými zločiny nebo činy, které jsou v rozporu s cíly a zásadami Spojených Národů.“ (OSN, 1948: čl. 14). Tyto dva body jsou dále podpořeny článkem 13, který říká, že „Každý má právo opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní...“ (OSN, 1948: čl. 13). Právo na ochranu, tj. právo na azyl, se objevuje i ve výčtu lidských práv a svobod Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (*Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*), přijaté v Římě 4. listopadu 1950. Jmenovitě ve článku 5 této úmluvy.

Země původu – Zemí nebo zeměmi původu jsou rozuměny země, jejichž občanství daná osoba vlastní.

Bezpečná třetí země (*Safe third country*) – Tento koncept není obsažen v Ženevské úmluvě. Kritéria stanovení bezpečné třetí země v rámci komunitárního práva EU, jsou obsažena v Návrhu nařízení rady týkající se minimálních standardů procedur ve členských státech pro udělování a odejímání statutu uprchlíka, COM (2000) 578 v konečném znění v příloze I. Za bezpečnou třetí zemi je považována země, která „... ratifikovala Ženevskou úmluvu, dodržuje opatření této úmluvy s respektem k právům lidí, kteří byli uznáni a přijati jako uprchlíci a pro ty, kdo chtějí být uznáni a přijati jako uprchlíci má azylovou proceduru...“ (European Commission, 2000a: příloha I)⁸. I pokud země nepodepsala Ženevskou úmluvu může být považována za bezpečnou třetí zemi, pokud kritéria této úmluvy naplňuje. V navazující Směrnici Rady 2005/85/ES, jsou kritéria pro určení země

---

⁸ Veškeré citace z tohoto dokumentu jsou přeloženy autorkou.

za bezpečnou třetí zemi stanovena detailněji. Bezpečná třetí země je taková, ve které „... není ohrožován život ani svoboda na základě rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti ke konkrétní sociální skupině nebo na základě politického názoru; je respektována zásada non-refoulement v souladu s Ženevskou úmluvou; respektuje zákaz vyhoštění... ; existuje zde možnost zažádat o uprchlický statut a v případě uprchlíka je možné získat ochranu v souladu s Ženevskou úmluvou.“ (European Council, 2005a: čl. 27). Pokud žadatel o azyl pochází nebo prošel přes bezpečnou zemi, je jeho žádost komunitárním právem EU považována za nepřípustnou a je tudíž zamítnuta.

Příslušník třetí země – Za příslušníka třetí země je podle komunitárního práva EU, jmenovitě podle programu Dublin II považována „... osoba, která není občanem Unie ve smyslu čl. 17 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství.“ (European Council, 2003b:čl. 2).

Osoba bez státní příslušnosti – Osoba bez státní příslušnosti je podle Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti (*Convention relating to Status of Stateless Persons*) z roku 1954 ta, „... kterou žádný stát podle svých právních předpisů nepovažuje za svého občana.“ (OSN, 1954: čl. 1). V mnohém mají mít osoby bez státní příslušnosti stejná práva jako občané země, na jejímž území se nachází (např. základní vzdělání, sociálního zabezpečení, odměňování apod.). V některých ohledech mají mít taková práva a povinnosti jako mají ostatní cizinci, ne-li lepší (např. zaměstnání, bydlení).

Bezpečná země původu (*Safe country of origin*) – Tento koncept není obsažen v Ženevské úmluvě. Bezpečná země je původu je taková země, jejíž „... je cizinec státním občanem, nebo, v případě osoby bez státního občanství, stát posledního trvalého bydliště...“ (European Council, 2005a:čl. 31). Kritéria stanovení bezpečné země původu jsou obsažena v Návrhu směrnice Rady týkající se minimálních standardů procedur ve členských státech pro udělování a odejímání statutu uprchlíka, COM (2000) 578 v konečném znění v příloze II. Země je potud bezpečnou zemí původu, pokud splňuje tyto podmínky: „... (země – pozn. autorky) má demokratické instituce a obecně sleduje následující práva: právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství, právo na svobodu projevu, právo na pokojné shromažďování, právo na svobodné shromažďování zahrnující právo na vytváření a vstupování do odborů a právo účastnit se na vládě buď přímo nebo skrze dobrovolně zvolené zástupce; umožňuje monitorování dodržování lidských práv mezinárodními a nestátními organizacemi; vládne zde

zákon a právo a následující práva jsou obecně dodržována: právo na svobodu a ochranu osob, právo na uznání před zákonem a rovnost před zákonem; poskytuje obecně účinné opravné prostředky proti porušování těchto občanských a politických práv a v případě nutnosti mimořádné nápravné prostředky; je stabilní zemí...“ (European Commission, 2000a: příloha II). Tento koncept v přijaté Směrnici Rady 2005/85/ES poskytuje výjimku. V případě, že „... konkrétní žadatel o azyl dokáže závažné důvody, že v jeho případě daná země není bezpečná, tento koncept pro něj dále neplatí...“ (European Council, 2005a:čl. 21). Pokud žadatel o azyl pochází z bezpečné země původu, je jeho žádost komunitárním právem EU považována za zřetelně neodůvodněnou a tudíž je zamítnuta.

3. Postavení žadatelů o azyl – právní úpravy českého, komunitárního práva Evropské Unie a Velké Británie

Azylová politika se v České republice, tehdy ještě Československu, začala vytvářet po roce 1989, kdy do České republiky začali přicházet první žadatelé o azyl. Základním kamenem azylu v České republice bylo schválení uprchlického zákona v roce 1990 - zákon č. 498/1990 Sb. a následná ratifikace Ženevské úmluvy v roce 1992. Postavení žadatelů o azyl od konce 90. let upravuje zákon o azylu č. 325/1999 Sb. ze dne 11. listopadu 1999 o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu). Tento zákon měl uvést v soulad české a evropské azylové právo.

Azylovou politiku má v kompetenci Ministerstvo vnitra. Zákon o azylu upravuje podmínky vstupu a pobytu žadatele o azyl, upravuje jeho práva a povinnosti a zároveň proceduru o udělení azylu. Stanovuje důvody pro přidělení azylu, stejně tak i pro jeho zrušení, udává lhůty na vyřízení žádosti o azyl i pro jeho přezkoumání a další lhůty spojené s pobytem žadatele o azyl na území České republiky. Udává důvody, pro něž je žádost brána za nepřípustnou nebo nedůvodnou. Upravuje finanční odpovědnost a výši finanční podpory za úkony, pobyt apod. Upravuje taktéž práva a povinnosti již uznaných azylantů. Tento zákon byl od svého přijetí jedenáctkrát novelizován. Jednotlivé novely jsou součástí přílohy č. 1. Na tomto místě uvádím pouze nejdůležitější změny, které přinesly některé z těchto novel:

- **Zákon č. 2/2002 Sb.** Přinesl tyto nejdůležitější změny: byla určena lhůta na podání žádosti o azyl; je obnoven institut azylu za účelem sloučení rodiny a institut humanitárního azylu; je zavedeno akcelerované 30ti denní řízení; zavádí se bezplatnost zdravotní péče; upravují se finanční stránky věci (kapesné, finanční příspěvek); stanovuje pravidla pro zaměstnávání žadatelů o azyl.
- Nejdůležitější změnou, kterou přinesl **zákon č. 217/2002 Sb.** bylo zavedení víza za účelem strpění pobytu.
- **Zákon č. 519/2002 Sb.** zdůrazňuje důležitost již výše zmíněného principu non-refoulement
- Součástí **zákona č. 57/2005 Sb.** je i Směrnice Rady 2003/9/ES, Směrnice Rady 2003/86/ES, § 8 Nařízení Rady (ES) č. 343/2003, Nařízení Komise (ES) č. 1560/2003

- Nejpodstatnější změny, které přinesl **zákon č. 350/2005 Sb.** Jsou: nutnost strpění otisků prstů; možnost pohovoru; pro nezletilé děti žadatelů o azyl je zavedena povinná a bezplatná školní docházka.
- Součástí **zákon č. 165/2006 Sb.** je Směrnice Rady 2004/83/ES. Nejdůležitější změnou, kterou tento zákon přinesl bylo ustavení institutu doplňkové ochrany a s ním související změna terminologie.

Díky tomu, že Česká republika vstoupila do EU, jsou pro ni závazné také právní dokumenty EU. Před vstupem do EU musela být nejprve provedena novela ústavy. Tzv. euronovela byla přijata 18. října 2001 (Ústavní zákon č. 395/2001). Kromě změny postavení mezinárodních lidskoprávních smluv, je usnadněno také používání závazků mezinárodních smluv, tj. i právních dokumentů EU, které jsou nadřazené právu vnitrostátnímu. Mezi nejdůležitější úpravy v oblasti azylové politiky a přidružených témat EU patří:

- **Rozhodnutí Rady (ES) 2000/596** ze dne 28. září 2000 o zřízení Evropského fondu pro uprchlíky
- **Nařízení Rady (ES) č. 2725/2000** ze dne 11. prosince 2000 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinské úmluvy⁹
- Prováděcí pravidla týkající se EURODACu stanovuje **Nařízení rady (ES) č. 407/2002** ze dne 28. února 2002, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k Nařízení Rady (ES) č. 2725/2000 ES o zřízení systému "Eurodac" pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinské úmluvy
- **Směrnice Rady 2001/55/ES** ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími
- **Nařízení Rady (ES) 343/2003** ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států

---

⁹ Tímto nařízením se zřizuje evropský systém identifikace žadatelů o azyl EURODAC. Tento systém kromě otisků prstů shromažďuje informace o „... členském státu původu, místu a datu podání žádosti o azyl; údaje o otiscích prstů; pohlaví; referenční(m) čísle použitým členským státem původu; datum sejmutí otisků prstů; datum předání údajů ústřední jednotce; datum vložení údajů do ústřední databáze; podrobnosti ohledně příjemce (příjemců) předaných údajů a datum (data) předání.“ (European Council, 2000: čl. 5)

- **Směrnice Rady 2003/9 ES** ze dne 27. ledna 2003, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl
- **Směrnice Rady 2004/83/ES** ze dne 29. dubna 2004, kterou se stanoví minimální standardy předpokladů získání statutu uprchlíka nebo předpoklady pro získání mezinárodní ochrany občany třetích zemí nebo lidí bez národnosti a obsah garantované ochrany
- **Směrnice Rady 2005/85/ES** ze dne 1. prosince 2005, která stanoví minimální procedury členských států při poskytování a odebrání statutu uprchlíka
- **Rozhodnutí Rady 2004/904 ES** ze dne 1. prosince 2004 o zřízení Evropského fondu pro uprchlíky na období 2005 - 2010
- **Rozhodnutí Rady 2006/688 ES** ze dne 5. října 2006 o zřízení mechanismu vzájemné výměny informací o opatřeních členských států v oblasti azylu a přistěhovalectví
- **Nařízení Rady (ES) č. 539/2001** ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni. A s tím související **Nařízení Rady (ES) č. 2414/2001** ze dne 7. prosince 2001, kterým se mění Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 a kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni¹⁰.

Přijetím zákona o azylu a vlivem následných novel se začalo sblížovat české a evropské právo. Tento trend však začal už v době přístupových rozhovorů České republiky do EU. Tehdejší situaci bych přirovnala k nástupu do rozjetého vlaku. Česká republika, země, která měla zkušenosti pouze s emigrací, se připravovala na vstup do společenství zemí, které již měly dlouholeté zkušenosti s imigranty i žadateli jako takovými. V době, kdy se v České republice pomalu začal rozvíjet azylový systém, tyto země měly již rozvinuté azylové systémy a počet žadatelů o azyl byl nesrovnatelně vyšší. Členské země se potýkaly se stále se zvyšujícími počty žadatelů o azyl a většina zemí aplikovala restriktivní opatření. Mezi ně patří ztřeštěná vízová politika, sankce proti přeprávcům převážejícím osoby bez dokladů, limitace možnosti vstupu na pracovní trhy, přístup k sociálním dávkám a možnost usazení. Dále opatření, která vylučovala kategorie lidí od možnosti podat žádost o azyl, zavedení

---

¹⁰ Seznam zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překročení vnějších hranic vízum je součástí Přílohy č. 2

akcelerovaného řízení pro určité skupiny uprchlíků, vytváření readmisních systémů, systémů deportace, zamezování trvalého usazení apod.

Tento trend ukáží na případu vybraných přijatých opatření Velké Británie. Země s rozvinutým azylovým systémem, s bohatými, dlouholetými zkušenostmi s imigranty i uprchlíky¹¹. Velká Británie je dlouhodobým členem EU¹², ale zároveň je zemí, která „... žárlivě chrání svou suverenitu v otázce imigrace před zásahy institucí EU...“ (Baršová, Barša 2005:133). Zemí, která se důsledně snaží snižovat počty žadatelů o azyl, protože žadatelé o azyl jsou obecně vnímáni jako nebezpečí pro sociální systém, britskou identitu a liberální stát. (Schuster, 2003:147 - 154) Roli hraje i politický diskurs, který byl během 90. let charakteristický tím, že vytvářel iluzi nebezpečí přelidnění „falešnými žadateli“, a to i přes relativně nízký počet žádostí o azyl a nízké procento uznaných uprchlíků (Schuster, 2003:155 - 172). Roli hrají i obavy z toho, že příliš velký počet žadatelů o azyl by s sebou přinesl velké finanční zatížení „... série restriktivních opatření má... za cíl přetvořit institut azylu v uzavřený a efektivní systém, schopný vyloučit falešné žadatele.“ (Baršová, Barša 2005:113) Motivem je i snižování tzv. „pull factors“, tzn. snižování potencionální atraktivnosti Velké Británie pro žadatele o azyl. Samozřejmě, že přijatá opatření nebyla jenom restriktivní povahy, ale právě restriktivní opatření jsou vedoucími činiteli britské azylové politiky.

Ke zpřísnění došlo v otázce podpory žadatelů o azyl. Např. Azylový a imigrační zákon z roku 1996 (*Asylum and Immigration Act 1996*) zavedl v rámci Schedules Part I Social Security (Persons From Abroad) Miscellaneous Amendments Regulations 1996 to, že žadatelé o azyl, jejichž žádost byla zamítnuta nebo ti, kteří se proti odmítnutí odvolají nemají nárok na podporu. Výše podpory byla tehdy stanovena na 90% standardní sociální podpory občanů Velké Británie. Imigrační a azylový zákon z roku 1999 (*Immigration and Asylum Act 1999*) zavedl místo přímé finanční podpory systém kuponů (*voucher*)¹³. Tyto kupony mohly být užity pouze v určených obchodech. Tentýž zákon snížil sociální podporu žadatelů o azyl na 70% standardní sociální podpory občanů Velké Británie. Další zpřísnění podpory přinesl i Národnostní a imigrační zákon z roku 2002 (*Nationality and Immigration Act 2002*), v části 3, který podporu ve formě ubytování a finanční podpory přiznává pouze těm žadatelům, kteří jsou bez prostředků (*destitute*). Zároveň ti, kteří o azyl nezažádají jak nejdříve je to možné (*as soon as reasonable practicable*), tj. do 3 dnů, nemají nárok na žádnou formu podpory.

---

¹¹ Podle údajů UNHCR bylo v roce 2004 na každých 1000 obyvatel 4.8 uprchlíka. (UNHCR, 2006a: příloha 7)

¹² Členem EU se stala během prvního rozšíření v roce 1973.

¹³ Tento systém byl zrušen Národnostním a imigračním zákonem z roku 2002 a opětovně umožněn prozatím posledním azylovým a imigračním zákonem z roku 2006.

Zpřísnění se týkalo i otázky pracovního povolení. Do přijetí Národnostního, imigračního a azylového zákona v roce 2002 mohli žadatelé o azyl pracovat po šesti měsících od podání žádosti. Vlivem tohoto zákona, nemohl žadatel o azyl pracovat vůbec do kladného vyřízení jeho žádosti.¹⁴

I zavedení sankcí pro přepravce je součástí restriktivních opatření. Přepravci, kteří přepravují osoby bez platných dokladů a víz, jsou sankcionováni. A to díky rozšíření Imigračního zákona z roku 1987 o odpovědnosti přepravců (*Immigration (Carriers' Liability) Act 1987*) prostřednictvím Azylového a imigračního zákona z roku 1993 (*Asylum and Immigration Act 1993*) (článek 12), který byl dále rozšířen Imigračním a azylovým zákonem z roku 1999 (část II).

I azylová procedura byla měněna. Zavedení zrychlené procedury odvolání pro některé skupiny žadatelů o azyl v rámci Azylového a imigračního zákona z roku 1993 bylo dále rozšířeno Azylovým a imigračním zákonem z roku 1996 i na země, které jsou brány za obecně bezpečné¹⁵. Žádosti občanů těchto zemí byly prohlášeny za zjevně nedůvodné. Počet těchto zemí byl rozšířen Národnostním a imigračním zákonem z roku 2002 na 24 zemí, mezi nimiž byla např. i Srbsko-Černá Hora, Makedonie a Srí Lanka. Azylový a imigrační zákon z roku 1996 a zákona z roku 1999 dále znemožňuje žadatelům o azyl podat žalobu proti navrácení do země, která je považována za třetí bezpečnou zemi. Třetími bezpečnými zeměmi byly podle Statutárního opatření z roku 2000 č. 2245 (*Statutory Instrument 2000 No.2245*) rozuměny Kanada, Norsko, Švýcarsko a USA. V otázce odvolání běžných žadatelů o azyl Národnostní a imigrační zákon z roku 2002 znemožňuje podávání žalob proti vyhoštění. Azylový a imigrační zákon z roku 1996 také přijal tzv. „short procedure“, která byla „... zavedena jako standardní procedura pro většinu žádostí...“ (Watson, Danzelman, 1998: vysvětlivky č. 11) (překlad vlastní), tj. nejen v případě žádostí, které jsou zjevně podány např. ekonomickými migranty.

Opatření se týkala i zavádění vízové povinnosti. Např. Statutory Instrument 1993 No. 1687 zavádí víza mimo jiné pro Somálsko, Afghánistán, Irán, Irák a Turecko.

EU tento restriktivní trend následovala a podporovala. Mezi novými nástroji azylové politiky EU jsou proto mnohá restriktivní opatření. Mezi ně patří sankcionování přepravců uprchlíků, zavedení konceptů třetí bezpečná země a bezpečná země původu, nedůvodné žádosti a zjevně

---

¹⁴ Změnu přineslo přijetí Směrnice 2003/9/ES, která stanovila maximální hranici pro pracovní povolení na jeden rok, kterou Velká Británie implementovala.

¹⁵ Podle Statutárního opatření z roku 2000 č. 2245 jsou jimi Bulharsko, Kypr, Ghana, Indie, Pákistán, Polsko, a Rumunsko.

nepřípustné žádosti. Stejně tak i zavedení maximální roční lhůty pro přístup na pracovní trh členského státu, na jehož území cizinec pobývá. Doplněna jsou dalšími restriktivními opatřeními – jako např. společná vízová politika, která zavádí vízovou povinnost z velké části zemím, které nejčastěji produkují uprchlíky¹⁶.

Je však třeba podotknout, že ne všechna přijatá opatření jsou restriktivní povahy. Jsou zde i mnohá opatření, která musela být přijata již z povahy EU – např. o rozdělení kompetencí v otázce žádostí o azyl mezi jednotlivými členskými státy. Zároveň jsou tu i opatření, která pozitivně ovlivňují azylové politiky jednotlivých členských států, byť jsou to opatření pouze minimální povahy. Je třeba mít na paměti, že EU je oblastí dodržování lidských práv a její členové jsou signatáři Ženevské úmluvy.

Česká republika od počátku přístupových rozhovorů musela samozřejmě restriktivní trend také nastolit. Azylový zákon z roku 1990 byl nahrazen novým. Česká republika, stejně jako další kandidátské státy „... byly povinny přijmout azylovou acquis Evropské Unie a připojit se k postupům stávajících restriktivních politik Evropské Unie.“ (Phuong, 2005:394) (překlad vlastní).

Kromě výše zmíněných restriktivních opatření, přijala Česká republika vlivem EU také opatření, která zlepšovala, či zjednodušovala jisté ohledy života žadatelů o azyl. Nebo taková, která zásadně život žadatelů o azyl neovlivnila, ale za to umožnila lepší orientaci pro stát, EU i žadatele o azyl.

Pozitivními změnami v rámci českého práva je zavedení různých druhů azylu pro ty žadatele, kteří by za jiných okolností právo na azyl neměli. Mezi ně patří humanitární azyl (poskytovaný podle zákona o azylu, § 14) – poskytovaný např. ze zdravotních důvodů a azyl za účelem sloučení rodiny (poskytovaný podle zákona o azylu, § 13) – poskytovaný manželovi/ manželce nebo dítěti mladšímu 18 let, které byly uzákoněny v rámci zákona č. 2/2002 Sb. Nebo udělení víza za účelem strpění pobytu, podle zákona č. 217/2002 Sb. Poslední novela zákona o azylu, č. 165/2006, přinesla další významnou změnu – je jím institut tzv. doplňkové ochrany. Institut doplňkové ochrany je součástí Směrnice Rady 2004/83/ES, která je transponována do českého práva. Doplňková ochrana spolu s institutem azylu jsou v zákoně č. 165/2006 souhrnně nazývány mezinárodní ochranou. Doplňková ochrana se poskytuje tehdy, kdy nejsou naplněna kritéria pro získání azylu, ale jsou naplněna kritéria doplňkové ochrany – tj. pokud člověku hrozí nebezpečí závažné újmy, kterou je

---

¹⁶ Země původu, ze kterých nejčastěji pocházeli uprchlíci v roce 2005 byli nejčastěji: Afgánistán, Súdán, Burundi, Demokratická republika Kongo a Somálsko (UNHCR, 2006b). Všechny tyto země jsou v soupisu Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 a od jejich občanů jsou vyžadována víza při vstupu na území EU.

chápáno „... a) uložení nebo vykonání trestu smrti, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, c) vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.“ (Zákon 325/1999, §14) Tj. stejné znění jako v komunitárním právu EU. Doplnková ochrana je alternativou k azylu a má být udělována v odlišných případech. Obavy, které však vznikají se zavedením doplňkové ochrany jak v českém, tak i evropském měřítku jsou ty, aby stát neinklinoval spíše k poskytování doplňkové ochrany i v těch případech, kdy by žadatel měl mít nárok na poskytnutí azylu.

Součástí tohoto zákona je i zpřesnění pojmu pronásledování, tj. perzekuce které vychází ze Směrnice Rady 2004/83/ES (viz Kapitola 2).

Další důležitou změnu přinesla novela zákona č. 57/2005 Sb., který je z části ovlivněn Nařízením Rady (ES) č. 343/2003. Nově je Česká republika odpovědna i za vyřizování těch žádostí o azyl, které byly sice podány v jiném členském státě EU, ale i přesto náleží podle přesně definovaných pravidel k posuzování České republice. Stejně tak žádosti, které byly podány v České republice mohou být podle stejných pravidel určeny k vyřízení jinému členskému státu. Ze žádostí o azyl v České republice jsou vyloučeni všichni občané členských zemí EU (jejich žádosti jsou posouzeny jako nepřipustné). Další změnou je i to, že žadatel o azyl je povinen strpět sejmutí otisků prstů, jakož i obrazového záznamu s cílem ověřit jeho totožnost (Zákon č. 350/2005 Sb.), což souvisí se zavedením evropského systému EURODAC Nařízením Rady (ES) č. 2725/2000.

Také právo na osobní pohovor, zavedené zákonem č. 350/2005 Sb. bylo přijato pod vlivem směrnic EU.

4. Žadatelé o azyl

Žadatelé o azyl jsou velmi různorodou skupinou, tvořenou lidmi různých státních příslušností, odlišného věku, dosaženého vzdělání, odlišných kultur, etnik a jazykových skupin. Jsou mezi nimi tací, kteří utíkají kvůli strachu z pronásledování, z perzekuce chápané ve smyslu Ženevské úmluvy. Jsou mezi nimi ti, kteří byli přinuceni opustit svou zemi z důvodů osobních, např. ze strachu před mstou okolí, ze strachu o zdraví a život svých dětí, ze strachu před terorem ze strany rodiny. Dá se říci, že kolik žadatelů o azyl, tolik důvodů k opuštění země svého původu nebo pobytu. Mezi žadateli o azyl se však najdou např. i ekonomičtí migranti nebo lidé, kteří utíkají před zákonem. Problém tkví v tom, že ne vždy je možné odlišit tyto migranty od opravdových uprchlíků, vzhledem k množství faktorů, které vstupují do hry. Odlišné faktory se snažili určit a roztřídit Stephen Castles a Sean Loughna. Jde o tzv. „push faktory“ a patří mezi ně (Castles, Loughna, 2005:54- 62; grafická úprava autorka):

- Represe minorit nebo etnický konflikt
- Občanská válka
- Velký počet vnitřně vysídlených osob
- Chudoba
- Nízký Index lidského rozvoje (HDI)
- Nízká očekávaná délka života
- Vysoká hustota obyvatelstva
- Vysoká míra vzdělanosti dospělých
- Násilí genderové povahy

I oni však uvádějí, že ne všechny tyto faktory ovlivňují nucenou migraci přímo a stejnou měrou. A hlavně, že se nikdy neobjevují v čisté podobě, ale většinou v kombinaci.

Motivace žadatelů o azyl ve věci výběru země, kam půjdou, označované za tzv. „pull factors“ jsou opět mnohé a často se objevují v kombinacích. Mezi ty nejdůležitější podle Castelse a Loughna patří (Castles, Loughna, 2005:61-62):

- Vysoký stupeň míru a veřejného pořádku, demokratické instituce
- Vláda práva
- Ekonomické faktory
- Geografická vzdálenost

- Dřívější koloniální vztahy
- Společný jazyk
- Komunitní diaspory“
- Dřívější nábor pracovních sil

K těmto bych přidala ještě faktor „lehké dosažitelnosti“ získání azylu v dané zemi. Většinou však uprchlíci opouští zemi ve spěchu a nemají čas na nějaké zdlouhavé rozmyšlení nad tím, do které země půjdou. Většinou také dopředu neví, na jaké překážky cestou narazí a mohou nakonec „skončit“ v úplně jiné zemi, než si představovali.

Počty žadatelů o azyl v průběhu let kolísaly, což bylo způsobeno nejen situací v problematických regionech, válečnými konflikty, politickou nestabilitou, občanskými, náboženskými a etnickými válkami, ale i vlivem azylových a vízových politik přijímacích zemí.

Zvláštní skupinou mezi žadateli o azyl tvoří mladiství bez doprovodu. Jejich postavení je odlišné od postavení ostatních žadatelů. Vzhledem k rozsahu této práce bohužel nemohu této skupině žadatelů o azyl věnovat větší pozornost. Je to téma velmi široké a obsáhlé.

4.1. Žadatelé o azyl v Evropské Unii

V rámci EU počty žadatelů kolísají. V období 1990 – 2005 (údaje pro rok 2006 nejsou v době vypracovávání mé práce k dispozici) byl nejpočetnějším rokem, z hlediska podaných žádostí o azyl, rok 1992. Ve členských státech EU podalo žádost 672 000 lidí. Od té doby jsme svědky klesajícího počtu žádostí. Minima bylo dosaženo v roce 1996, kdy o azyl požádalo pouze 228 000 lidí, tj. třetina roku 1992. Od roku 1996 počet žádostí pozvolna stoupal, po roce 2001 je počet žádostí o azyl klesající (viz graf č. 1). V porovnání s Českou republikou byl vývoj ve stejném období ve členských státech EU odlišný. 90. léta byla spojena s vysokým počtem žadatelů o azyl a následoval jejich pokles. Naopak od roku 2000 se vývoje počtu žadatelů o azyl začaly v České republice a v EU sbližovat. Jsme svědky každoročního poklesu počtu podaných žádostí o azyl.

Stejně tak i počet uznaných žádostí o azyl v rámci EU má od roku 2000 klesavou tendenci, jak je vidět z grafu č. 1 v příloze 3. Procentuální úspěšnost žadatelů o azyl se v Evropské Unii každoročně pohybuje kolem 10 % (viz. Příloha 3, graf č. 4).

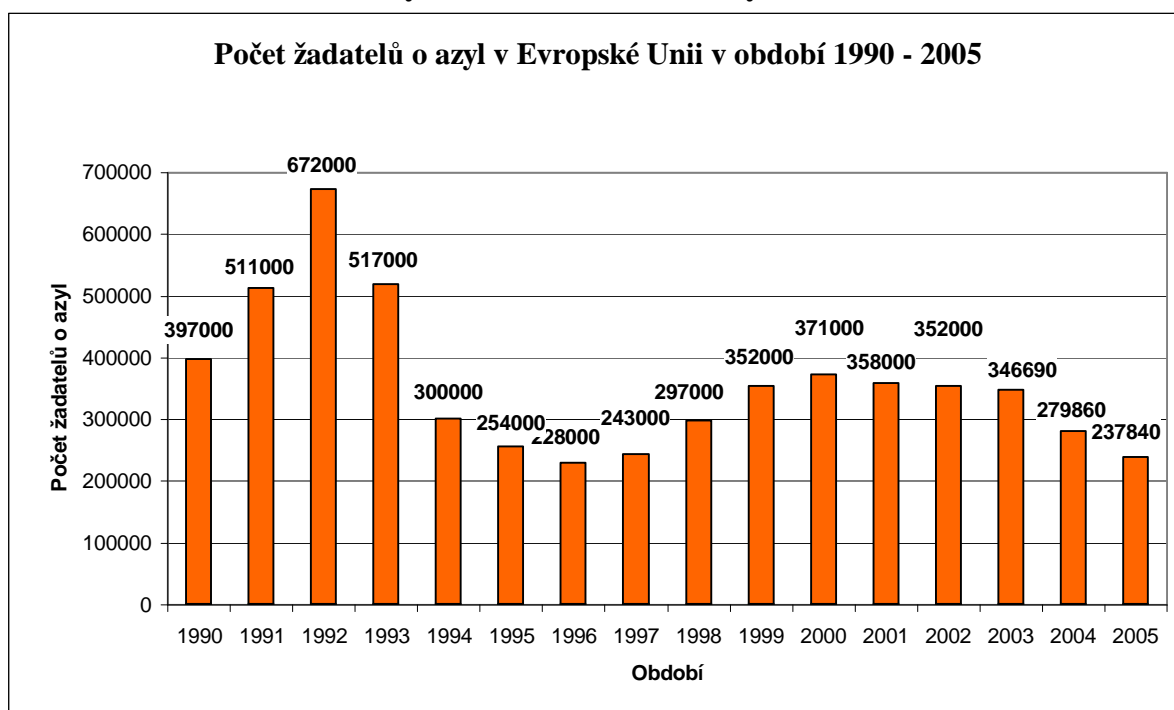
V rámci členských zemí EU není počet žádostí rozdělován stejně. V některých členských státech je počet podaných žádostí vyšší, v jiných nižší. K tradičním zemím s vyšším počtem

azylových žádostí patří: Německo, Velká Británie a Francie. I tyto země jsou svědky klesajícího počtu žádostí o azyl, přesto jim stále patří primát v počtu podaných žádostí (viz. Příloha 3, graf č. 10).

Na evropské úrovni stejně jako v případě České republiky je možné zjistit nejčastější státní příslušnost žadatelů o azyl. V příloze 3, grafu č. 12 proto nabízím nejnovější data (z roku 2005) EU o složení žadatelů o azyl z pohledu jejich státní příslušnosti. Primát drží Srbsko a Černá Hora, Ruská federace a Irák (viz. Příloha 3, graf č. 7).

Údaje o pohlaví, věku a dosaženém vzdělání žadatelů o azyl na úrovni EU dostupné nejsou.

Graf č. 1 - Počet žadatelů o azyl v EU v období mezi lety 1990 – 2005

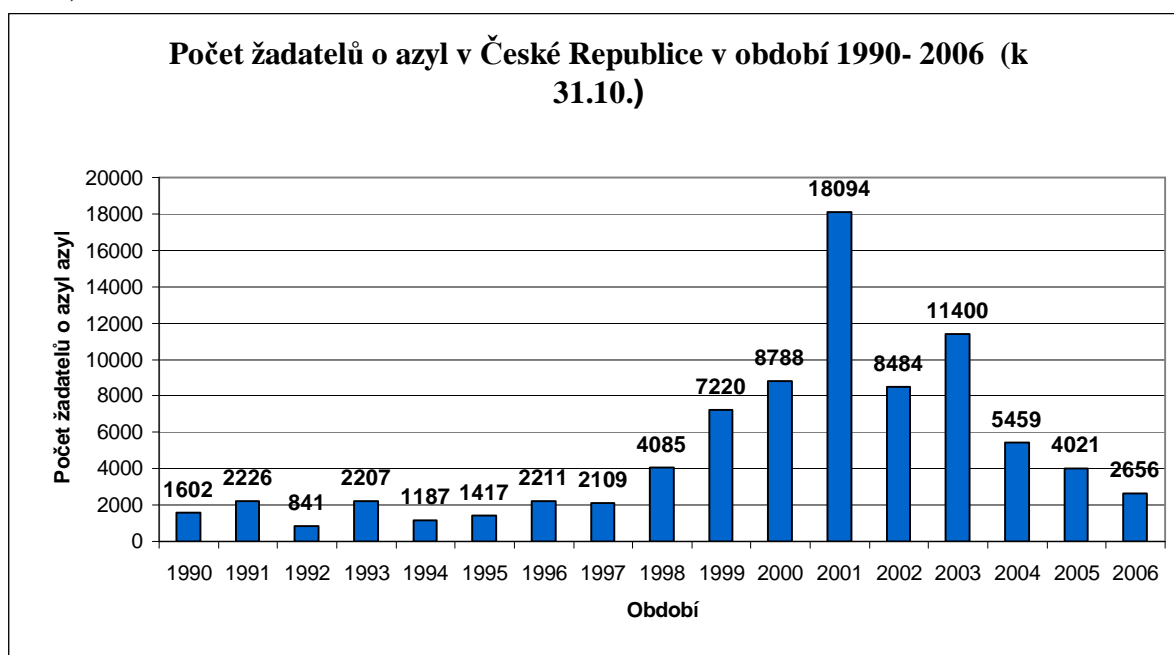
Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>, [cit. 23. 10. 2006], graf vlastní

4.2. Žadatelé o azyl v České republice

Počet a skladba žadatelů o azyl se v průběhu let měnila. Do roku 1989 byla Česká republika zemí, která sama produkovala uprchlíky. Po revoluci v roce 1989 byla Česká republika zpočátku zemí tranzitní k zemím cílovým, ležícími dále na západ. Koncem 90. let však začal počet žadatelů o azyl stoupat, s vyvrcholením v roce 2001, kdy o azyl zažádal rekordní počet lidí – 18 094. Důležitým faktorem pro tento nárůst byly příznivé právní úpravy, jmenovitě zákon č. 167/1999 Sb., který umožňoval žadatelům o azyl legální přístup na trh práce. Díky tomu se za azylový systém „schovávali“ před restriktivnějším cizineckým zákonem „ekonomičtí migranti“, především z Ukrajiny a Moldavska.

Po roce 2001 jsme svědky opětovného snižování počtů žadatelů o azyl. Vyvozovat z tohoto faktu, že by se situace ve světě zlepšila, a tudíž méně lidí potřebuje mezinárodní ochranu, není správné. Důvodů pro snižování počtu azylových žádostí je hned několik. Akcelerované azylové řízení, díky němuž je možné rychleji oddělit žádosti odůvodněné od neodůvodněných. Snížení motivace pro ekonomické migranty, kteří se „schovávali“ za azylový systém. Dalším důvodem je přijetí a aplikace Nařízení Rady (ES) č. 343/2003, které stanovují stát zodpovědný za vyřízení žádosti o azyl. Je nadále znemožněno, aby jeden žadatel žádal o azyl ve více členských zemích EU. Důvodem jsou ale také přijatá restriktivní opatření. Stávající situace směřuje k tomu, že počty žadatelů o azyl budou nižší; srovnatelně s počty po roce 1989 (Vývoj počtu žadatelů o azyl v České republice v období 1990 –2006 (k 31.10) je obsažen v grafu č. 2.).

Graf č. 2 - Počet žadatelů o azyl v České republice v období mezi lety 1990 – 2006 (k 31.10)

Zdroj: www.czso.cz, [cit. 5. 11. 2006], graf vlastní

Počet udělených azylů v České republice v období 1990 – 2006 (k 31.10) je předmětem grafu č. 2 v příloze 3. Počet ve sledovaném období kolísá; nejvyšší hodnoty dosáhl v roce 1991 – 776 udělených azylů, nejnižší potom v roce 2001 – 83. A to i přes to, že v tomtéž roce byl počet žádostí o azyl nejvyšší. Posledním uváděným údajem je údaj z loňského roku, 2006. K 31.10. 2006 byl azyl udělen 205 osobám. Stále platný azyl mělo k 31. 10. 2006 1 945 osob. Procentuální úspěšnost žadatelů o azyl v jednotlivých obdobích je těžké zjistit, vzhledem k délce azylové procedury, která mnohdy trvá déle než jeden rok od podání žádosti. Přesto

jsem se v příloze 3, grafu č. 5 pokusila stanovit přibližnou procentuální úspěšnost žadatele o azyl v České republice v období 1990 – 2006 (k 31.10). Dá se říci, že úspěšnost nestoupá přímo úměrně s počtem podaných žádostí; nejnižších hodnot bylo naopak dosahováno v období největšího počtu podaných žádostí. Důvodem podle mého může být to, že o azyl žádají ve velkém množství ti, kteří na něj nemají nárok, kteří nenaplnují kritéria Ženevské úmluvy. Dalším důvodem potom mohou být zaváděna restriktivní opatření, která nejen, že neumožní neoprávněným žadatelům schovávat se za azylový systém, ale zároveň „problematické“ případy jsou častěji zamítány. Např. pochází-li člověk ze země, která je považována za bezpečnou zemi původu, ale v jeho konkrétním případě to neplatí. Se snižujícím se počtem podaných žádostí procentuální úspěšnost v České republice opět roste.

Skladba žadatelů o azyl v České republice v roce 2005 je obsažena v příloze 3, grafu č. 8. K největším skupinám žadatelů o azyl patřili žadatelé o azyl z Ukrajiny, Slovenska, Indie a Číny. Mezi nejúspěšnější žadatele potom ve sledovaném období patří podle grafu č. 11 v příloze 3 státní občané Ruska (Čečenska), Běloruska, Arménie a Kazachstánu.

Skladba žadatelů o azyl z pohledu pohlaví a dosaženého věku (o dosaženém vzdělání nejsou záznamy) je součástí přílohy 3, grafů č. 13 a č. 15. Mezi žadateli o azyl převažují muži nad ženami a mladistvými (do 17 let). Např. v roce 2005 muži tvořili 70 % všech žádostí o azyl, ženy 30 % z celkového počtu podaných žádostí o azyl. Průměrný věk, sledovaný v grafu č. 15, příloze 3, se potom pohybuje kolem 25ti let, jak u mužů, tak i u žen. Tj. věk, kdy je člověk nejvíce fyzicky aktivní, většinou bez závazků, bez vlastní rodiny (samozřejmě neplatí absolutně).

4.3. Žadatelé o azyl ve Velké Británii

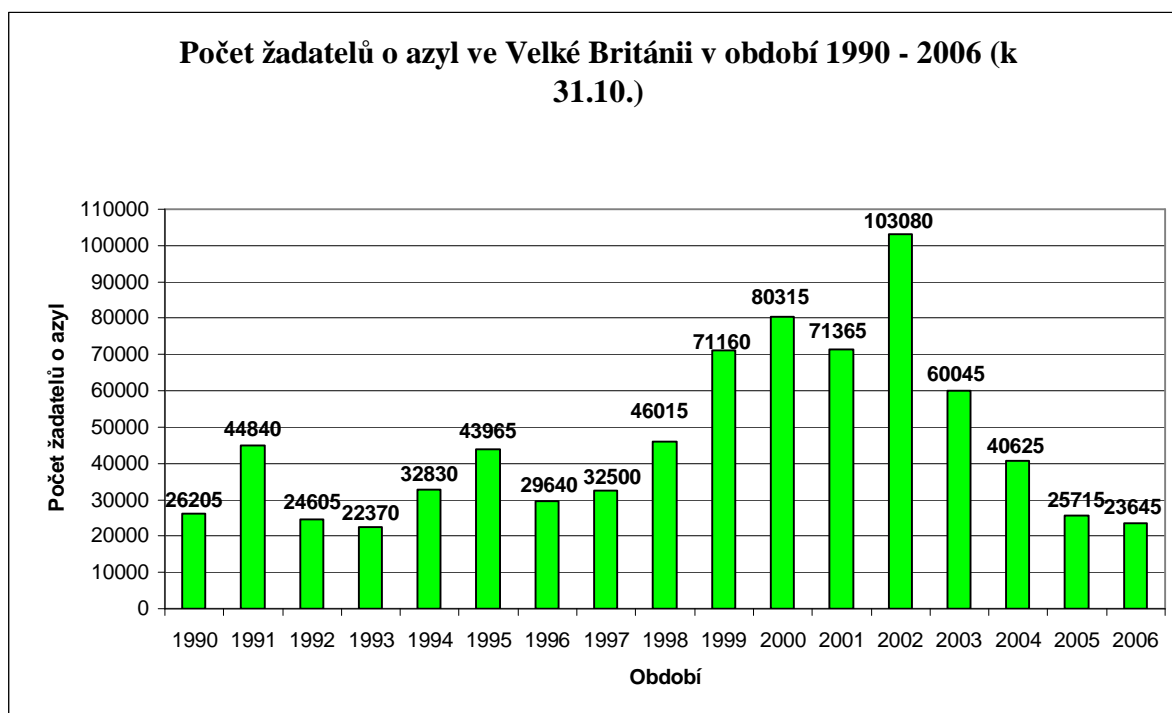
V období 1990 – 2006 jsme byli ve Velké Británii svědky velmi kolísavého počtu žadatelů o azyl, se zvyšující se tendencí od roku 1997. Nejvyššího počtu podaných žádostí bylo dosaženo v roce 2002, kdy o azyl zažádal rekordní počet žadatelů – 103 080. Od roku 2002 jsme naopak svědky strmého poklesu počtu podaných žádostí. V roce 2005 bylo dokonce dosaženo nižšího počtu než v roce 1990 (viz. graf č. 3). Počty úspěšných žadatelů o azyl se také rapidně snižují. Ve stejném období bylo nejvíce úspěšných žadatelů v roce 2001. Od tohoto roku však i počty úspěšných žadatelů rapidně klesaly (viz. Příloha 3, graf č. 3). Stávající úspěšnost se tedy pohybuje kolem 6 % (viz. Příloha 3, graf č. 6).

Co se týče státních občanství nejčastějších žadatelů o azyl byli v roce 2005 na prvních místech občané Íránu, Eritrey, Somálska a Číny (viz. Příloha 3, graf č. 9). Nejúspěšnější jsou ve sledovaném období občané Somálska, Eritrey, Zimbabwe a Súdánu, jak je vidět z přílohy 3, grafu č. 12.

Složení mužů a žen v rámci žadatelů o azyl je situace stejná jako v České republice – 29% ženy a 71% muži (viz. Příloha 3, graf č. 14).

Kromě všech výše zmíněných důvodů má na tento vývoj podle mého i vliv profesionalizace úředníků, kteří pracují dané oblasti. Jak již bylo řečeno, Velká Británie je zemí s dlouholetými zkušenostmi nejen s imigranty, ale i s žadateli o azyl. Má vypracované vlastní, měsíčně aktualizované zprávy o zemích původu vypracované v rámci Azylové politiky zohledňující zemi původu (*Country Specific Asylum Policy OGNs*). Tyto zprávy kromě jiného, obsahují potencionální kategorie žadatelů o azyl, jejich žádostí a doporučené řešení jejich situace. Stejně tak používá i vlastní informace Informace o zemích původu, COI.

Graf č. 3 – Počet žadatelů o azyl ve Velké Británii v období mezi lety 1990 – 2006 (k 31.10.)

Zdroj: www.homeoffice.gov.uk/rds [cit. 10. 11. 2006], graf vlastní

5. Azylová procedura

Azylová procedura je postup vyřizování podané žádosti o azyl. Azylová procedura začíná ve chvíli, kdy člověk podá žádost o azyl. Žádost může podat buď ústně do protokolu nebo písemně. V rámci EU jsou minimální standardy těchto postupů stanoveny Směrnicí Rady 2005/85/ES. Důležité je v tomto případě i Směrnice Rady 2004/83/ES a Směrnice Rady 2003/9/ES.

V principu jde v rámci této procedury o to, aby v případech, kdy žadatel o azyl naplňuje kritéria Ženevské úmluvy a Směrnice Rady 2004/83/ES, azyl získal. V případech, kdy tato nenaplňuje, aby mu nebyl azyl, či doplňková ochrana poskytnuta. Důležité pro neposkytnutí azylu jsou instituty nepodmíněnosti žádosti a nepřipustnosti žádosti, vázané na termíny jako je bezpečná třetí země, bezpečná země původu a dublinský systém příslušnosti azylových žádostí.

5.1. Azylová procedura v České republice

V České republice lze podat žádost o azyl buď policii a to „1. na hraničním přechodu, 2. v přijímacím středisku, 3. na oblastním ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie ... za podmínky, že se dostavil dobrovolně, nebo 4. v zařízení pro zajištění cizinců (nebo na Ministerstvu vnitra v případě, že je daná osoba – pozn. autorky)... hospitalizován(a) ve zdravotnickém zařízení nebo vykonává vazbu anebo trest odnětí svobody.“ (Zákon 325/1999, § 3). Žadatel odevzdá svůj cestovní pas (pokud ho vlastní), nechá si sejmout otisky prstů a je pořízen obrazový záznam. Pokud žádost podal v přijímacím středisku je podrobena lékařské prohlídce. Celý tento proces musí být veden v mateřském jazyce žadatele nebo v jazyce, kterému rozumí s tím, že služby překladatele jsou placeny státem. Člověku je vystaveno tzv. vstupní vízum na dobu 30ti dnů (původně bylo vystavováno na 2 měsíce, ale se zavedením akcelerovaného řízení byla tato lhůta zkrácena právě na délku akcelerovaného řízení), které je po dobu vyřizování žádosti obnovováno. Pokud osoba nevyužije práva na azyl do sedmi dnů ode dne, kdy byla policií o této možnosti informována, tato možnost zaniká.

Azyl získají jen ti, kteří splní kritérium Ženevské úmluvy. Bez předchozího řízení mají potom na azyl nárok ti uprchlíci, kteří byli uznáni Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), jak stanoví zákon o azylu, § 90. Specifickým příkladem je potom azyl za účelem

sloučení rodiny, který je rodinnému příslušníku azylanta udělen i tehdy, kdy rodinný příslušník¹⁷ nenaplnuje kritéria uprchlíka podle Ženevské úmluvy.

Rozhodnutí o kladném posouzení nebo zamítnutí žádosti má podle stejného zákona Ministerstvo vnitra vydat „... do 90 dnů ode dne zahájení řízení...“ (Zákon 325/1999, § 27). Pokud jde o komplikovanější žádost, ministerstvo má právo na prodloužení této lhůty.

Po dobu vyřizování žádosti sečkává žadatel buď v pobytovém středisku, nebo v jím vybraném bydlišti, dostává kapesné a má možnost podílet se na aktivitách střediska. Během pobytu v pobytovém středisku proběhne se žadatelem pohovor v mateřském jazyce nebo v jazyce, kterému žadatel o azyl rozumí. Náklady na tlumočnicka jsou opět hrazeny státem.

Od podání je žádost o azyl ministerstvem vnitra posuzována. Při posuzování se přihlíží k tomu, je-li žádost přípustná nebo nepřípustná, vlivem novely zákona o azylu č. 57/2005. V případě nedůvodných a zjevně nedůvodných žádostí je potom iniciováno zrychlené, tj. 30ti denní řízení (zavedené zákonem č.2/2002). Česká republika využila možnosti, kterou jí poskytuje Směrnice Rady 2005/85/ES a užívá rozšířených důvodů k prohlášení žádosti za nedůvodnou. Důvody jsou uvedené v zákonu o azylu, v § 16. Řízení o udělení azylu nemusí být ukončeno pouze rozhodnutím ve věci, ale také zastavením řízení, v případech přesně vymezených zákonem (např. pokud se žadatel opakovaně nedostavuje k pohovoru). Řízení je také zastaveno i v případě, že je žádost nepřípustná. Vymezení nepřípustných žádostí odpovídá komunitárnímu právu EU.

Ministerstvo vnitra poté vydá rozhodnutí, proti kterému je možné podat žalobu ke krajskému soudu ve lhůtě 15ti dnů. Má odkladný účinek (s výjimkou) Co se týče zdravotní péče, ubytování a stravování, na cizince se v době vyřizování žaloby hledí jako na žadatele o azyl, pokud má žaloba odkladný účinek.

V případě zamítnutí žaloby má cizinec právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, která má také odkladný účinek. Pokud není přiznán azyl ani poté, musí se žadatel o azyl vrátit do země svého původu nebo předchozího dlouhodobého pobytu. Další žádost o azyl může v České republice podat až po dvou letech.

Ministerstvo vnitra při posuzování žádosti vychází z různých zdrojů: z Informací o zemích původu (IOZP) z domácích i zahraničních médií, organizačních složek České republiky i EU a databází – např. databáze ECOINET Rakouského centra pro výzkum a dokumentaci

---

¹⁷ Rodinným příslušníkem je chápán „a) manžel azylanta, b) svobodné dítě azylanta mladší 18 let, c) rodič azylanta mladšího 18 let, nebo d) zletilá osoba odpovídající za nezletilou osobu bez doprovodu.“ (Zákon 325/1999, §13)

v oblasti zemí původu a azylu (ACCORD) a REFWORLD Úřadu Vysokého komisaře pro uprchlíky.

5.2. Azylová procedura ve Velké Británii

O azyl je možné zažádat na dvou místech, a to na hranicích Velké Británie u imigračních úředníků, nebo přímo na území Velké Británie na Imigračním a národnostním direktorátě (*Immigration and Nationality Directorate, IND*). Podání žádosti až na území země, a ne na hranicích, snižuje „důvěryhodnost“ žadatele o azyl, která je klíčovou pro posouzení, jestli bude azyl udělen nebo ne¹⁸. Sice již v roce 1996 ve zprávě Social Security Advisory Committee zaznělo, že „... existuje mnoho důvodů proč lidé nepodávají žádost okamžitě po příjezdu. Nedostatečná znalost procedury, příchod do matoucí a děsivé země, jazykové problémy nebo strach z úředníků, to vše mohou být nepřekonatelné bariéry pro jakýkoli kontakt s úřady na hranicích...“ (Safe, 2006) (vlastní překlad). Na tyto důvody by měl být brán zřetel. Pozdní podání žádosti však v praxi nejen snižuje důvěryhodnost žadatele, ale zároveň Imigrační a azylový zákon z roku 2002 stanoví, že není-li žádost podaná jak nejdříve je to možné (*as soon as reasonable practicable*), tj. do 3 dnů, nemají žadatelé nárok na žádnou formu podpory (ani finanční, ani ubytovací).

Azylovou žádost vyřizuje oddělení Ministerstva vnitra (*Home Office*), Imigrační a národnostní direktorát. Není však stanovena maximální délka procedury.

Pokud žadatelé o azyl žádají na hranicích, je s nimi proveden pohovor (*screening interview*), je pořízen obrazový záznam, jsou jim sejmuty otisky prstů a je jim vystavena registrační karta žadatele o azyl (*Application Registration Card, ARC*). Žadatelé musí dodat co nejdetailnější popis jejich situace a předat veškeré možné dokumenty, vážící se k jejich případu. Většinou je jim vystaven tzv. dočasný přístup (*temporary admission*).

V případě, že žadatelé pochází z bezpečné země původu nebo cestou do Velké Británie prošli třetí bezpečnou zemí, jsou jejich žádosti většinou vyřízeny rychleji, prostřednictvím akcelerované procedury, tzv. „*Fast-track procedure*“. Samozřejmě, i v tomto případě, musí být žádost posuzována individuálně (IND, 2006a). Pokud je žádost podána v zemi, jsou žadatelé o azyl přemístěni do tzv. *Induction centres*, kde jsou provedeny všechny zmíněné procedury a jsou podrobeni lékařské prohlídce.

---

¹⁸ Důležitost „důvěryhodnosti“ je zdůrazněna i faktem, že je součástí Azylového a imigračního zákona z roku 2004 (*Asylum and Immigration Act 2004*) sekce 8)

Po dobu čekání na vyřízení žádosti jsou žadatelé rozptýleni (*dispersed*) na území Velké Británie a v krátké době jsou pozváni na pohovor, který je veden úředníkem ministerstva vnitra, většinou s překladatelem. Po dobu vyřizování žádosti je žadatelům o azyl, žadatelům v nouzi poskytnuta podpora finanční i ubytovací od Národní azylové podpůrné služby (*National Asylum Support Service, NASS*) Existuje i skupina žadatelů, kteří k této podpoře nejsou způsobilí, tj. podle Azylového a imigračního zákona z roku 1996 ti, kteří nepodají svou žádost okamžitě po vstupu do země, a těm, kteří se proti rozhodnutí odvolají.

Jak již bylo řečeno Velká Británie využívá při posuzování vlastní detailní informační systém, který se nazývá Pracovní poradní zprávy (*Operational Guidance Notes, OGNs*), který je tvořen týmem Azylové politiky zohledňující zemi původu. Tento obsahuje velmi podrobně vypracované, měsíčně aktualizované informace o zemích původu, o pravděpodobných žadatelích o azyl, včetně doporučení, zda-li osoba z dané země původu má, či nemá spíše dostat azyl. Kromě toho je i využíván vlastní systém s názvem Informace o zemích původu (*Country of Origin Information, COI*), který obsahuje informace o politické situaci, o situaci s dodržováním lidských práv o určité zemi původu (je přístupný i na stránkách ECOINET, tzn. mohou z něj čerpat i pracovníci českého Ministerstva vnitra).

Pokud žadatel nesplňuje podmínky přiznání statutu uprchlíka, může mu být za jistých okolností, udělen azyl z humanitárních důvodů nebo diskreční dovolení (*Discretionary Leave*)¹⁹. Pokud je žádost zamítnuta, je o tom žadatel informován písemně v co nejkratší době. Zákonem z roku 2002 je stanoveno, že odvolat se musí do deseti dnů a neexistuje odvolání proti „vyhoštění“. Zároveň je tímto zákonem stanoveno, že právo odvolání není automatické. Pokud byla žádost prohlášena za zjevně nedůvodnou, není možné se odvolat na území Velké Británie (tzv. *non-suspensive appeals*) (IND, 2006b).

Původní odvolací systém byl 4 stupňový – 1. stupeň Imigrační zástupce (*Immigration Adjudicator*), 2. stupeň Imigrační odvolací tribunál (*Immigration Appeal Tribunal*), 3. stupeň odvolací soud (*Court of Appeal*) nebo *Court of Session in Scotland*. 4. stupeň Sněmovna Lordů (*House of Lords*). Tento systém zákon z roku 2004 zrušil a na místo prvních dvou instancí je zde Asylum and Immigration Tribunal. Proti rozhodnutí je možné podat odvolání na odvolací soud nebo Zasedací soud ve Skotsku (*Court of Session in Scotland*) a následně na Sněmovnu Lordů, ale pouze zřídka se to stává. Pokud ani tehdy žadatel o azyl neuspěje, musí se navrátit do země svého původu nebo do země předchozího dlouhodobého pobytu.

---

¹⁹ Vliv Směrnice Rady 2004/83/ES.

5.3. Závěr

Srovnáme-li procedury azylových řízení v obou zemích, zjistíme, že jsou v mnohém dosti odlišné. Primárně, samotný fakt, že žádost o azyl není podána hned po vstupu do země v České republice nemá další vliv na život žadatele o azyl. Zatímco ve Velké Británii se tím žadatel zbavuje možnosti získat finanční a ubytovací podporu. Jeho následný pobyt ve Velké Británii je tudíž značně ztížen. Otázkou je, jak je možné dohledat, kdy žadatel o azyl překročil hranice, pokud se do země dostal ilegálně. Praktická aplikovatelnost tohoto pravidla se zdá být velmi problematická.

Stejně tak je rozdíl v přístupu k samotné proceduře. Zatímco v České republice existují zákonem stanovené lhůty, délka procedury ve Velké Británii stanovena není. Žadatelé o azyl jsou tak úplně v rukou úředníků, kteří o jejich žádosti mohou rozhodovat libovolně dlouho. Samozřejmě, že i v Čechách je procedura znatelně delší, než oněch 90 dní. Přesto si myslím, že je důležité mít zákonem stanovenou nějakou hranici, o kterou se mohou opřít jak úředníci, vyřizující žádosti o azyl, tak i žadatele o azyl.

Rozdíl je dále v tom, kde jsou žadatelé o azyl ubytováni a jaké služby jsou jim poskytovány během čekání na vyřízení jejich žádosti. Odlišnosti jsou i v odvolacích řízeních proti zamítnutí žádosti. V České republice má jak podaná žaloba, tak i případná kasační stížnost ve všech případech odkladný účinek, tj. žadatel o azyl může setrvat v České republice. Zároveň je na něj po tuto dobu pohlíženo jako na žadatele o azyl. Namísto toho, ve Velké Británii žadatelé jejichž žádost byla prohlášena za zjevně nedůvodné nemají právo setrvat na jejím území a musí nejprve vycestovat, aby žalobu mohli podat. A zároveň všichni, kteří se odvolají nemají nadále právo na podporu od NASS. Což je značně diskriminující.

Rozdíl je patrný i v používaných zdrojích při vyřizování žádostí. Velká Británie sama vytváří vlastní, pravidelně aktualizované informační brožury. Zatímco Česká republika je odkázána ve velké míře na zahraniční databáze a sama nemá šanci do jejich tvorby aktivně přispívat. Což může vést k tomu, že bude nekriticky, pasivně přijímat zahraniční zdroje.

Oproti tomu je společné oběma zemím využívání akcelerovaných procedur pro určitý druh žádostí. Společné jsou také náležitosti procedur – lékařská prohlídka, pohovor, sejmutí otisků prstů apod., které vychází ze závazků EU.

6. Azylová zařízení

Žadatelé o azyl mohou být ubytováni v různých ubytovacích střediscích. Ubytovacím střediskem jsou ve smyslu Směrnice Rady 2003/9/ES chápány „... a) prostory k ubytování žadatelů po dobu posuzování žádosti o azyl podané na hranici státu, b) ubytovací střediska zaručující přiměřenou životní úroveň, c) soukromé domy, byty, hotely nebo jiné prostory vhodné k ubytování žadatelů...“ (European Council, 2003a: čl. 19). Důraz je kladen na to, aby v těchto zařízeních byla žadatelům o azyl zaručena v co nejvyšší míře celistvost rodiny, tj. aby rodiny mohly bydlet dohromady pokud o to projeví zájem a aby jim byla umožněna komunikace s rodinnými příslušníky, zástupci Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a nevládních organizací uznávaných členskými státy (který může být omezen pouze z důvodu bezpečnosti) a na to, aby byly zajištěny základní potřeby žadatele. Členským státům je ale zároveň umožněno odchýlit se od znění této směrnice ve výjimečných případech a pouze na přiměřenou dobu.

Z výše uvedeného vyplývá, že ubytování žadatelů, vybavení ubytovacích středisek a rozsah poskytovaných služeb v jejich rámci je opět v kompetenci jednotlivých členských států. Stejně tak je i v kompetenci jednotlivých států finanční stránka věci – tj. jestli je bydlení v ubytovacím středisku bezplatné, nebo za úplatu, jestli stát žadateli přispívá na bydlení, pokud žadatel bydlí mimo středisko.

6.1. Azylová zařízení v České republice

V České republice mohou být žadatelé o azyl po dobu vyřizování jejich žádosti ubytováni buď v azylových zařízeních, nebo v jimi zvolených ubytovacích prostorách.

Azylová zařízení jsou určena zákonem o azylu 325/1999. Azylové zařízení slouží k „... hromadnému ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany a azylantů za podmínek zaručujících zachování lidské důstojnosti.“ (Zákon 1999/325, §79). Azylová zařízení v České republice jsou několika typů – přijímací střediska, pobytová střediska a integrační azylová střediska. Jsou umístěna po celém území České republiky (viz. obr.č 1, str. 33). Každý typ plní jinou funkci. Zřizovateli azylových středisek je Ministerstvo vnitra ČR, zajišťovateli provozu je Správa uprchlických zařízení Ministerstvo vnitra ČR. Provozovatelem pobytových středisek může být také ministerstvem pověřená právnická osoba, a to za úplatu.

V azylových střediscích má každý nárok na „... ubytování, stravu, základní hygienické prostředky a ... kapesné...“ (Zákon 1999/325, §79) a na další služby sociální, zdravotní, či psychologické povahy. Na druhou stranu je každý povinen dodržovat ubytovací řád azylového zařízení (upravovaný Zákonem o azylu, § 83). Veškeré zmíněné služby jsou poskytovány bezplatně pouze v přijímacích zařízeních. V pobytových a integračních azylových střediscích se na těchto službách musí člověk finančně spolupodílet. V azylových střediscích mají žadatelé o azyl možnost si přivydělat. Dále jsou pro ně organizovány volnočasové aktivity i ve spolupráci s nevládními organizacemi (např. Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE), Česká katolická charita a občanské sdružení JOB). Pro děti žadatelů o azyl v rámci azylových zařízení fungují dětská centra a výtvarná dílna.

Pokud to dispozice azylových zařízení umožňují a žadatelé o to projeví zájem, je možné, aby rodinní příslušníci a blízké osoby bydlely v zařízeních pohromadě.

Azylová střediska samozřejmě nejsou neprodyšně uzavřenými objekty. Žadatelé mají právo na návštěvy a sami mohou středisko opouštět, nejvýše však na 10 dní v kalendářním měsíci.

Pokud žadatel o azyl pobývá po dobu rozhodování o jeho žádosti místo v pobytovém zařízení na jiném, jím vybraném místě, hradí si veškeré náklady sám, vyjma zdravotního pojištění. Za určitých podmínek (s přihlédnutím k jeho finančním a materiálním poměrům) má nárok na finanční příspěvek na zajištění nákladů na domácnost, stravování a základních osobních potřeb do výše životního minima, ale pouze na dobu 3 měsíců, tj. na základní lhůtu, kterou má Ministerstvo vnitra na vyřízení žádosti.

6.1.1. Přijímací střediska

Přijímací střediska jsou zařízení, ve kterých je cizinec povinen pobývat po dobu určenou zákonem za účelem provedení identifikačních úkonů, lékařského vyšetření, jak stanovuje §46 zákona o azylu. V České republice jsou přijímací střediska ve Vyšních Lhotách a v Praze - Ruzyni. Porušení povinnosti pobývat v přijímacím středisku je zákonem charakterizováno jako přestupek. Po ukončení všech náležitých procedur je žadatel o azyl přemístěn do tzv. pobytového střediska. Žadatel o azyl se do pobytového střediska musí přemístit sám v určené lhůtě na vlastní náklady. Pokud to žadatelův zdravotní stav neumožňuje, dopraví jej do pobytového střediska policie ČR (Zákon 325/1999, § 4).

6.1.2. Pobytová střediska

Pobytové středisko slouží k „... ubytování žadatele o udělení mezinárodní ochrany do doby nabytí právní moci rozhodnutí o jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany.“ (Zákon 1999/325, §79). O umístění žadatele o azyl do konkrétního pobytového střediska rozhoduje Ministerstvo vnitra ČR. Na území České republiky se nachází devět pobytových středisek – Červený Újezd, Stráž pod Ralskem, Bělá pod Bezdězem, Kostelec nad Orlicí, Bruntál, Havířov, Kašava, Zastávka u Brna a Seč. Pokud je žádost o azyl uznána, je člověk přemístěn do Integračního azylového střediska.

6.1.3. Integrační azylová střediska

Integrační středisko slouží k „... slouží k přechodnému ubytování azylantů.“ (Zákon 1999/325, §42). Tzn. jsou v něm dočasně ubytováni ti, kterým byl udělen azyl. Taková zařízení jsou na území České republiky čtyři – v Jaroměři, Hošťce, Zastávce u Brna a Předlici.

Obrázek č. 1 – Přehled azylových zařízení v České republice

Zdroj: Správa uprchlických zařízení, 2006

6.2. Azylová zařízení ve Velké Británii

Velká Británie neposkytuje žadatelům o azyl ubytování automaticky. Na ubytování mají nárok pouze ti žadatelé o azyl, „kteří jsou bez prostředků, nebo ti, kteří by pravděpodobně byli bez prostředků (*destitute*), spolu s tím dostávají tito lidé i finanční příspěvek“ (Immigration and Asylum Act 1999, čl. 95) (překlad vlastní). Ubytování je poskytováno Národní podpůrnou azylovou službou (*National Asylum Support Service, NASS*), která byla zřízena Imigračním a azylovým zákonem z roku 1999. Po dobu vyřizování žádosti, člověk nemá právo si vybrat, v jaké lokalitě by chtěl být ubytován, může se však přihlídnout k jeho specifickému přání (např. chce být ubytován v oblasti, kde již má nějaké známé apod.). Ubytování jsou krátkodobá nebo dlouhodobá.

Vlivem tohoto zákona je praktikována tzv. politika rozptylu (*dispersal policy*). Smyslem této specifické politiky je to, aby se žadatelé o azyl neusazovali pouze na území hlavního města, ale aby byli rovnoměrně rozprostřeni po celém území státu.

V případě krátkodobých ubytování tzv. Počátečních ubytovacích centrech (*Initial Accommodation Centres*) NASS uzavírá smlouvy s lokálními autoritami a neziskovými organizacemi. V případě dlouhodobých pobytů jsou uzavírány smlouvy s poskytovateli bytů a domů, s tzv. *landlordy* nebo s realitními makléři. Na základě těchto smluv je potom poskytováno žadatelům o azyl ubytování. Toto ubytování je žadatelům o azyl poskytováno bezplatně, v ceně jsou zahrnuty veškeré poplatky za ubytování. V ceně není zahrnuto stravování.

6.2.1. Initial Accommodation Centres/Induction Centres

Krátkodobá centra pobytu. Běžná délka pobytu v těchto centrech je 14 dní, většina žadatelů zde však zůstává déle (NAO, 2005)²⁰. Neexistuje žádná norma, která by upravovala délku pobytu v těchto centrech. Během této doby probíhají procedury související s podáním žádosti o azyl, lékařská prohlídka, podání žádosti o následnou podporu, vystavení Identifikační karty žadatele o azyl (*Application Registration Card, ARC*), která je opravňuje, mimo jiné, k pobírání příspěvků. Není zde poskytováno vzdělávání. Tato centra jsou provozována nestátními organizacemi nebo ve spolupráci s místními úřady Např. South East Central, SEC, Yorkshire & Humberside, North West Consortium (East), Scottish Induction Services, Croydon Initial Accommodation, Hounslow Initial Accommodation, Dover Induction Centre).

---

²⁰ Veškeré citace z tohoto dokumentu jsou přeloženy autorkou.

Placeny jsou ministerstvem vnitra. Bydlení je zajišťováno jak v zařízeních typu hostel/hotel, ale i v domech a bytech. Z těchto center jsou potom žadatelé o azyl přemísťováni do dlouhodobějších center. Tato centra mají svá pravidla, např. centrum v Manchesteru zavírá ve 4 hodiny odpoledne, poté již „... další žadatele o azyl nepřijímá“ (NAO, 2005: 15). Systém těchto center byl změněn zákonem z roku 2002. Od tohoto roku mají Induction centra mít minimální kapacitu 750 lidí, děti se po dobu pobytu v centru vzdělávají. Žadatelé mohou tato centra opouštět, ale musí se odpoledne vrátit, jinak jim bude odepřena podpora.

6.2.2. Dispersal accommodation

Žadatelé o azyl jsou NASS dále přemísťováni do domů a bytů rozmístěných po celé Velké Británii. Umístění jsou i v Londýně, ale tato ubytování jsou přednostně zaplňována žadateli, kteří zažili mučení. Žadatelé o azyl si většinou nemohou vybrat, kde chtějí být ubytováni. Na ubytování a případnou finanční podporu nemají nárok automaticky. Během pobytu v těchto zařízeních, „(m)ají žadatelé o azyl právo na vzdělání a lékařskou péči, ale v praxi může být přístup k nim složitý.“ (NAO, 2005:13). Žadatelé o azyl mají i právo na vzdělávání, které pro jejich děti ve věku povinné školní docházky musí zajistit příslušný místní úřad.

6.2.3. Emergency Centre

Emergency centre je krátkodobé ubytování, pouze se základním vybavením používané v případech, kdy jsou zaplněna Induction Centre

6.3. Závěr

Jak je vidět i v otázce ubytování žadatelů o azyl se Česká republika a Velká Británie liší. Kromě toho, že v České republice mají na ubytování nárok všichni žadatelé o azyl, jsou jim i v ubytovacích centrech poskytovány jiné služby. V českých ubytovacích centrech je žadatelům zajištěna i strava a mají navíc možnost si přivydělat, což britský systém vůbec neumožňuje. Navíc český systém umožňuje i to, aby si žadatel sám vybral, kde bude bydlet, rozhodne-li se bydlet mimo pobytové středisko, a je mu v tomto případě poskytnuta další finanční podpora. S takovou možností se ve Velké Británii vůbec nepočítá.

Odlišnost systémů ústí v odlišné problémy. Specificky britským problémem, který je spojený s nestabilním počtem žadatelů o azyl, je to, že smlouvy na ubytovací kapacity musí být

rozvazovány, jinak NASS platí za nezaplňená místa nebo naopak není dostatek míst, kam přestěhovat žadatele o azyl z krátkodobých center. Problémem je i fakt, že žadatelé o azyl v krátkodobých ubytovacích zařízeních zůstávají dlouho a zatěžují tak místní autority a neziskové organizace. Problémem je i vysoká cena poskytovaného ubytování. A také to, že „... mnozí landlords a realitní makléři nejsou spíše ochotni ubytovat žadatele o azyl...“ (NAO, 2005: 2).

V obou systémech se setkáváme s tím, že žadatelům o azyl je určeno zařízení, ve kterém budou bydlet s tím, že tato zařízení jsou ve velké míře mimo velká města.

7. Zdravotní péče

Minimální standardy poskytování zdravotní péče žadatelům o azyl jsou v komunitárním právu EU určeny Směrnicí Rady 2003/9/ES, článkem 15. Ten stanoví, že „Členské státy zajistí, aby byla žadatelům poskytnuta potřebná zdravotní péče, a to přinejmenším nutná a neodkladná péče. 2. Členské státy poskytují potřebnou lékařskou a jinou pomoc žadatelům se zvláštními potřebami.“ (European Council, 2003a:čl. 15). Zdravotní péče podle této směrnice může, ale nemusí být poskytována bezplatně. Zdravotní péče může být také omezena pouze na minimum vyjádřené slovy „nutná a neodkladná péče“. Není stanoveno, v jakém rozsahu musí být péče poskytována, není stanoveno, jestli mají být žadatelé o azyl podrobeni lékařské prohlídce nebo ne. Není ani stanoveno, jestli a v jakém jazyce má být s žadatelem o azyl komunikováno, jestli se mají brát ohledy na kulturní rozdíly a požadavky. Všechny tyto otázky jsou ponechány v kompetenci jednotlivých členských států.

Na žadatele o azyl působí mnoho faktorů – ať již v zemi jejich původu, během cesty, nebo po dobu vyřizování jejich žádosti o azyl, které mohou způsobit zhoršení jejich zdravotního stavu. Mohou trpět vážnými psychickými problémy, následky mučení nebo násilných činů. Většinou se také jedná o lidi, v jejichž zemích původu není lékařská péče příliš rozvinutá. Zároveň mohou žadatele o azyl během čekání na vyřízení azylové procedury postihnout jakékoli jiné nemoci. Proto mají mít právo na lékařskou péči.

Z výzkumu Marie Norredam, Anna Mygind, Allan (Norredam, Mygind, Krasnik, 2005) vyplývá, že všechny země EU kromě Řecka poskytují zdarma lékařskou prohlídku. Lékařská prohlídka je ale v různých členských státech na různé úrovni a v některých státech není poskytována všem žadatelům o azyl. Některé země ji potom poskytují pouze v naléhavých případech, jak jim umožňuje výše zmíněná směrnice.

Žadatelé o azyl mohou při vyhledávání lékařské péče narazit na překážky, které mohou být povahy „... nedostatečného povědomí o dostupné lékařské péči, jazykové bariéry, kulturní bariéry a strukturální bariéry...“ (Norredam, Mygind, Krasnik, 2005) (překlad vlastní). Kromě toho může hrát roli i strach.

7.1. Zdravotní péče v České republice

Česká republika poskytuje žadatelům o azyl výhodnější podmínky, než jaké ji umožňuje výše zmíněná směrnice. Až na výjimky je poskytována stejná, bezplatná péče jako občanům České republiky. Rozdíl tkví pouze v tom, že tato péče není poskytována ve všech

zdravotnických střediscích a všemi lékaři. Náklady na poskytování zdravotní péče „... nese stát; náklady vzniklé zdravotnickému zařízení jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění...“ (Zákon 1999/325, § 88). Žadatelům o azyl je poskytována zdravotní péče bezplatně těmi zdravotnickými zařízeními a těmi lékaři, kteří jsou k tomu určeni Ministerstvem vnitra. Pokud je žadatel o azyl ošetřen lékařem, nebo zdravotnickým zařízením, které k tomu není určeno, je tato poskytnutá péče bezplatná pouze v případě bezprostředního ohrožení života.

Určená zdravotnická zařízení se nachází v mnoha městech České republiky – např. v Praze, Českých Budějovicích, Jindřichově Hradci, Strakoncích, Táboře, Blansku, Brně, Břeclavi, Hodoníně, Znojmě, Pelhřimově, Jihlavě, Třebíči, Havlíčkově Brodě, Kroměříži, Uherském Hradišti, Trutnově, Olomouci, v Karviné (Správa, 2006). Celkem se jedná o téměř 500 různě zaměřených zdravotnických zařízení, pokrývajících celou Českou republiku. Nejvytíženější zařízení jsou potom ta, která se nalézají v blízkosti samotných azylových zařízení.

7.2. Zdravotní péče ve Velké Británii

Zdravotní péči žadatelů o azyl ve Velké Británii koordinuje oddělení s názvem Koordinační tým zabývající se zdravím žadatelů o azyl (*Department of Health's Asylum Seeker Coordination Team, ASCT*) pracující v rámci Ministerstva zdravotnictví (*Department of Health, DH*). Z jeho zprávy „*Entitlement to NHS treatment*“ v poslední verzi z května 2006 vyplývá, že žadatelé o azyl mají po celou dobu vyřizování jejich žádosti o azyl a ti, kteří podali odvolání proti zamítnutí žádosti o azyl právo na bezplatnou primární i sekundární péči²¹. Lidé, kterým byl azyl i v odvolacím řízení zamítnut a musí opustit Velkou Británii je poskytována bezplatně pouze primární péče a sekundární pouze v případě přímého ohrožení života (a to od roku 2004). Některé lékařské úkony potom mohou být placené – např. mateřské prohlídky, vydávání lékařských předpisů. Žadatel o azyl může být ošetřen ve kterémkoli zvoleném zdravotnickém zařízení.

7.3. Závěr

Česká republika i Velká Británie poskytují jistou část bezplatné zdravotní péče všem žadatelům o azyl i těm, kteří se odvolali. Rozdíl je pouze v rozsahu bezplatnosti a v tom, že v České republice není péče poskytována ve všech zdravotnických zařízeních. Na druhou

---

²¹ Primární péčí je rozuměna péče praktického doktora, zubaře, porodní asistentky a lékárníka. Sekundární péčí jsou rozuměny operace, nebo plánovaná péče specialisty na doporučení např. praktického lékaře.

stranu mají žadatelé o azyl v České republice podle mého zjednodušený přístup ke zdravotní péči díky tomu, že bydlí v azylových střediscích. V těch je stále přítomen zdravotník a v případě nutnosti, mohou zaměstnanci zavolat rychlou záchrannou službu. V britském případě, kdy žadatelé o azyl žijí sami, přístup ke zdravotní péči mají ztížený a v případě nutnosti rychlé pomoci si musí poradit sami.

8. Přístup žadatelů o azyl na pracovní trh

Žadatelé o azyl mají bezesporu mít přístup na pracovní trh a to z mnoha důvodů. Zaprvé pracovní uplatnění podstatně zlepší jejich finanční situaci a umožní jim najít si vlastní bydlení mimo azylové zařízení, zadruhé dlouhodobý rutinní život v azylových střediscích působí negativně na psychiku žadatelů o azyl, pracovní uplatnění je potom vítanou změnou, zatřetí dlouhodobá nezaměstnanost žadatelů o azyl způsobuje změnu jejich pracovních i sociálních návyků, začtvrté pokud jsou žadatelé zaměstnaní, pozitivně to působí na jejich vnímání okolní společnosti, zapáté i pro stát je ekonomicky výhodnější, aby tito lidé pracovali, neboť nejsou tolik závislí na materiální pomoci hostitelského státu po dobu čekání na vyřízení jejich azylové žádosti (ať již je nakonec přijata nebo zamítnuta).

Na úrovni komunitárního práva EU upravuje přístup žadatelů na trh práce Směrnice Rady 2003/9/ES ve článku 11. Podle něj mají mít přístup na trh práce žadatelé o azyl až po určité době, kterou si stanoví samy členské státy s maximální hranicí 1 roku. Další podmínky stanoveny nejsou.

8.1. Přístup žadatelů o azyl na pracovní trh v České republice

Přístup žadatelů o azyl na pracovní trh v České republice upravuje nový zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. Původní zákon stanovoval, že žadatelé o azyl mohli na území České republiky pracovat neomezeně. Neexistovaly žádné překážky, aby žadatel o azyl začal pracovat ve chvíli, kdy o azyl zažádal.²² V roce 2002 byl přijat zákon č. 2/2002 Sb., který stanovil pravidla pro zaměstnávání žadatelů o azyl. Ten upravuje, že žadatel o azyl může pracovat až po uplynutí jednorozční lhůty od podání žádosti o azyl (tj. maximální hranice stanovená výše zmíněnou směrnicí EU). Nový zákon o zaměstnanosti potom zjednodušuje a zlepšuje situaci žadatelů o azyl na trhu práce. Hlavním přínosem je zjednodušení zaměstnavatelů zaměstnávání žadatele o azyl - žadatel o azyl nemusí mít pracovní povolení.

Pokud žadateli o azyl v České republice není umožněno pracovat a je ubytován v azylovém středisku, existují dva druhy zdroje příjmů, které definuje zákon o azylu, §42 a §42 a. Zaprvé, žadatelům o azyl je po dobu vyřizování žádosti stanoveno kapesné ve výši životního minima. Výše životního minima činila v roce 2006 4 420 Kč měsíčně. Kapesné je vypláceno jednou

---

²² Tento přespříliš liberální zákon byl jedním z důvodů toho, že azylová procedura začala být častěji a častěji zneužívána, tj. o azyl žádaly i osoby, které neměly nárok na získání statutu uprchlíka. O tom svědčí i razantní nárůst podaných žádostí o azyl, který se v roce 2001 zvýšil na 18 094 (oproti předchozímu roku, kdy byl počet podaných žádostí 8 788²²).

měsíčně. Pokud se žadatel k výplatě nedostaví, nárok na kapesné zaniká. Zadruhé má žadatel možnost získat zvýšené kapesné. Celková výše kapesného však nesmí přesahovat dvojnásobek výše základního kapesného. Zvýšení kapesného je možné v případě, že se žadatel o azyl podílí na chodu zařízení. Těchto možností však není v azylových střediscích mnoho, a proto je většina žadatelů o azyl nucena setrávat v pracovní nečinnosti nebo hledat ilegální pracovní příležitosti.

8.2. Přístup žadatelů o azyl na pracovní trh ve Velké Británii

Do přijetí zákona v roce 2002 měli žadatelé o azyl ve Velké Británii právo po šesti měsících požádat o pracovní povolení. Nově přijatý zákon tuto možnost zrušil a napříště nemohli žadatelé o azyl pracovat do té doby, než byla jejich žádost kladně vyřízena. Po celou dobu jim však byly umožněny dobrovolnické práce. Toto se změnilo přijetím nového zákona v roce 2006, který umožnil požádat o pracovní povolení po roce od podání žádosti o azyl. Do té doby je jediným zdrojem příjmů skupiny žadatelů o azyl finanční příspěvek od NASS (ve výši 70% sociální podpory občanů Velké Británie). NASS také přispívá dětem narozeným na území Velké Británie 300 Liber. Těhotné ženy a malé děti dostávají také větší týdenní příspěvky. Zároveň byly Azylovým a imigračním zákonem z roku 1996 zavedeny sankce zaměstnavatelům, kteří zaměstnávají žadatele o azyl bez platného pracovního povolení.

8.3. Závěr

Česká republika i Velká Británie shodně umožňují žadatelům o azyl přístup na pracovní trh až po roce od podání žádosti. Ale i po uplynutí této doby si ve Velké Británii musí žadatel o azyl zařídit pracovní povolení, které v České republice již nepotřebuje. Výjimkou v českém prostředí je možnost přivýdělků v pobytových střediscích. Velká Británie zase zdůrazňuje dobrovolnickou práci, která je v českém prostředí opomíjena.

V České republice žadatelé o azyl však nemusí být ubytováni pouze v azylových střediscích. Zákon jim za určitých podmínek umožňuje najít si vlastní bydlení. Zde ale žadatelé o azyl naráží na danou roční lhůtu. Rok nemohou pracovat a jejich příjem tvoří pouze kapesné ve výši životního minima. Pokud prokáží, že nemají dostatečné finanční a majetkové zázemí, stát jim poskytne finanční příspěvek, ale pouze na dobu tří měsíců. Potencionální patová situace tak nutí žadatele o azyl buď k nečinnému pobytu v azylových střediscích, nebo ke hledání nelegálního pracovního uplatnění.

Ani příliš liberální, ani příliš restriktivní přístup nejsou ideálním řešením. Roční lhůta je vzhledem k výše uvedenému příliš dlouhá. V České republice se nabízí řešení - vzhledem k tomu, že Ministerstvo vnitra má na posouzení žádosti o azyl vyměřenou lhůtu 90 dní a vzhledem k tomu, že finanční příspěvek je poskytován také na dobu 90 dní (3 měsíce) myslím, že by byla stejná lhůta by byla smysluplná i v případě pracovního povolení. Ve Velké Británii lhůta stanovena není (viz kapitola 5.2.), ale zdá se, že podobné řešení by bylo vhodné i v jejím případě.

9. Možnosti a podmínky vzdělávání

Jak již bylo zmíněno, žadatelé o azyl jsou ze všech věkových skupin a různého vzdělání. Nachází se mezi nimi mnoho nezletilých, kteří by za normálních okolností navštěvovali vzdělávací instituce. I mnoho zletilých, kteří se ve své zemi původu vzdělávali a chtějí se vzdělávat nadále. Proto by tuto možnost měli žadatelé o azyl mít. Kromě faktu, že vzdělávání přispívá k jejich porozumění společnosti, napomáhá výuce nového jazyka apod. Hlavně u nezletilých je vliv vzdělávání nezanedbatelný.

Na úrovni komunitárního práva je vzdělávání upraveno Směrnicí Rady 2003/9/ES a Směrnicí Rady 2004/83/ES, které stanovují minimy pro vzdělávání jak zletilých, tak i nezletilých žadatelů o azyl. Nezletilí mají mít podle první zmíněné směrnice, článku 10 právo na přístup ke vzdělávacímu procesu za podobných podmínek, jako mají občané daného státu a to vně nebo uvnitř azylového střediska. Přístup ke vzdělání „... musí být umožněn nejpozději do tří měsíců ode dne podání žádosti...“ (European Council, 2003a: čl. 10) (možné prodloužení až na jeden rok). Podle druhé zmíněné směrnice, článku 27, mají potom zletilí žadatelé o azyl mít přístup ke všeobecnému vzdělávacímu systému za stejných podmínek jako legálně usazení cizinci.

9.1. Možnosti a podmínky vzdělávání v České republice

Novela zákona č. 57/2005 Sb. stanovuje, že „(ž)adatelé o udělení mezinárodní ochrany mají přístup k základnímu, střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání za stejných podmínek jako státní občané České republiky.“ (Zákon 57/2005, §80). Nezletilým žadatelům o azyl jsou potom zajištěny „... školní potřeby v rámci rozsahu povinné školní docházky.“ (Zákon 325/1999, §89a). Nezletilé děti dochází do škol v blízkosti azylových zařízení. Informuje o tom pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR 21836/2000-11, který určuje, že povinná základní školní docházka je poskytována bezplatně. Studium na dalších školách, ať již středních, vysokých, či odborných si potom musí žadatelé o azyl hradit z vlastních zdrojů.

9.2. Možnosti a podmínky vzdělávání ve Velké Británii

„Děti žadatelů o azyl ... mají stejné právo na vzdělání jako ostatní děti ve Velké Británii...“ (DfES, 2003:64) (překlad vlastní). Místní vzdělávací úřady (*Local Educational Authority, LEA*) mají povinnost zajistit dítěti ve věku povinné školní docházky (tj. ve věku 5-16 let) možnost vzdělávání na státní škole v blízkosti jeho dlouhodobého pobytu. Děti, jejichž rodiče dostávají podporu od NASS mají zdarma jídlo ve školní jídelně (pokud tato možnost existuje). V určitých případech mohou děti žadatelů o azyl obdržet od LEA školní uniformy, ostatní náklady však již nesou rodiče. Pro děti, které neumí anglicky jsou zde speciální kurzy angličtiny (*English as an additional language, EAL*), které jsou poskytovány dětem žadatelů o azyl zdarma.

Co se týče následného vzdělávání, mají žadatelé o azyl stejné postavení jako občané Velké Británie. Dospělým žadatelům o azyl a dětem, které přesáhly věk povinné školní docházky jsou potom k dispozici vyšší střední školy, tzv. *further education, FE* a jazykové a profesní kurzy.

9.3. Závěr

V obou státech mají děti žadatelů o azyl ve věku povinné školní docházky právo na bezplatné vzdělávání. Další studium podléhá v českém případě stejným pravidlům jaké mají cizinci trvale usazení na českém území. V Británii potom stejným pravidlům jaká mají britští občané.

Na rozdíl od českého systému stabilních míst pobytu žadatelů o azyl se v systému Velké Británie může snadno stát, že dítěti není nalezena vhodná škola a dostane se na čekací listinu. Tím se prodlužuje doba, kdy dítěti není poskytováno vzdělávání, někdy až na měsíce (McKenna, 2005:8). Problém tkví také v tom, že ve Velké Británii není standardizovaný školní systém. A tak děti ve Skotsku prochází jiným vzdělávacím systémem než děti v Anglii. Žadatelé o azyl, kteří bydlí v krátkodobém ubytování a mají děti ve věku 5-16, které byly přijaty do škol na minimálně rok, nemají být přesunuti. Ne vždy to však takto funguje (McKenna, 2005:9).

10. Závěr

Ze všech výše uvedených informací vyplývá několik možných závěrů. Primárně je nutné říci, že od 90. let prošla Česká republika na poli azylové politiky obrovským vývojem. Od vytvoření samotného azylového zákona, přes vznik organizačních složek, až po následné přijetí nového zákona a velkého počtu novel. Byl tak vytvořen právní rámec života žadatelů o azyl. Tento rámec nevznikal sám o sobě, byl a je do velké míry ovlivněn komunitárním právem EU, a to již od počátku přístupových rozhovorů v druhé polovině 90. let. Změny, které byly přijaty pod vlivem EU byly nejen pozitivní, ale mnohé i restriktivní povahy. Což souvisí se soudobým vývojem počtu žadatelů o azyl ve všech tehdejších členských státech a s celoevropským restriktivním trendem. Přijímané směrnice a nařízení EU byly v České republice beze zbytku přijaty a implementovány do českého práva, a tudíž jsou pro Českou republiku závazné.

Na druhou stranu je však nutné si uvědomit jaké povahy byla ona opatření EU. Jak probíhá postup harmonizace azylových politik a vytváření jednotného azylového systému v EU. Z této práce vyplývá, že mezi členskými státy, v tomto případě Českou republikou a Velkou Británií jsou v mnohých azylových otázkách nemalé rozdíly, a to i přes to, že oba státy implementovaly směrnice a nařízení EU. Důvodem je fakt, že tato právní opatření jsou minimální povahy a zahrnují mnoho neurčitých pojmů a výjimek. To umožňuje členským státům značnou volnost v azylových otázkách. Což někdy může vést až k tomu, že státy mohou uzákonit diskriminující opatření jako je např. ve Velké Británii určení podmínek pro poskytování podpory ve formě omezující, tří denní lhůty. Nabízí se tedy otázka, nakolik je zmíněná harmonizace úspěšná a efektivní, pokud umožňuje, aby žadatelé o azyl neměli ve všech členských státech stejné podmínky. Celá harmonizace však stojí a padá s vůlí jednotlivých členských států. Pokud taková vůle chybí, těžko bude kdy dosaženo toho, aby žadatelé o azyl měli všude stejné podmínky. Pro vznik společného azylového zákona je toto nevýhoda. Jak ale bylo vidět tato volnost může být výhodou pro jednotlivé žadatele o azyl. Státy jim mohou poskytovat lepší podmínky, než jaké jim přiznávají minimální standardy směrnic a nařízení. Je však diskutabilní, nakolik tohoto práva využijí.

To vše souvisí s třetím závěrem, a to s tím, jak strašně složité je najít „správnou míru“. Na jednu stranu jsou Česká republika a ostatní státy EU signatáři Ženevské úmluvy a dalších lidskoprávních dokumentů, a tudíž jsou zavázáni k jistému způsobu jednání. Je zapotřebí poskytnout žadatelům o azyl možnost důstojného a plného života. Na druhou stranu je třeba odlišit falešné žadatele o azyl od těch pravých. Dá se říci, že jak Česká republika, tak i Velká

Británie na tomto poli vyzkoušela několik experimentů – např. v oblasti pracovního povolení pro žadatele o azyl. Ukázalo se, že ani příliš restriktivní, ani příliš benevolentní politiky nejsou tím správným řešením. Příliš restriktivní politické přístupy nutí žadatele o azyl k tomu, aby využívali „služeb“ převaděčů, či jiných nelegálních služeb, aby si nacházeli práci v šedé sféře ekonomiky, což s sebou nese obrovská rizika. Příliš benevolentní politické přístupy naopak umožňují zneužití systému z řad ekonomických migrantů, což má následný negativní vliv na opravdové žadatele o azyl. Jak ale najít onu správnou míru? Podle mého názoru, je třeba neustálá výměna informací, je třeba se poučit ze zkušeností ostatních členských států a neustále mít na paměti, že existují i skuteční žadatelé o azyl, lidé v nouzi. Lidé, kteří zažili pronásledování a perzekuce, a které je třeba ochránit. Nehledě na právní stránku věci, tj. členskými státy podepsané lidskoprávní dokumenty je zavazují k tomu, aby azyl poskytovaly. Přestože je Česká republika „novým“ členským státem EU, existují zde mnohá opatření, ze kterých si může EU vzít příklad. Mezi nimi např. možnost vybrat si, zda bude žadatel o azyl bydlet v azylovém středisku, nebo v jím vybraném ubytování. Toto opatření sice není dotažené do konce, přesto je to podle mého velmi dobrá myšlenka. Všichni žadatelé se nemusí cítit dobře ve společnosti desítek dalších žadatelů o azyl. Dalším příkladem je možnost přivýdělnku v azylových střediscích, která ve Velké Británii vůbec neexistuje. Nebo přesné stanovení lhůt pro pobyt v jednotlivých azylových střediscích, což zabraňuje tomu, aby žadatelé o azyl příliš dlouho setrvali v provizorním prostředí, jako např. v *Induction centres* v Británii. Nebo odklad v případě odvolání u všech typů žadatelů o azyl, které umožňuje, aby žadatel během odvolacího řízení pobýval v České republice, na rozdíl od Velké Británie, kde existují již výše zmíněné *non-suspensive appeals*.

V případě Velké Británie se setkáváme s opatřeními, která by měla být následována. Např. zdůraznění možnosti dobrovolnické práce žadatelů o azyl. Je sice otázkou, jak je dobrovolnická práce přijímána lidmi odlišných kultur, přesto je podle mého podstatnou alternativou vůči nečinnému pobývání v azylových zařízeních. Další příkladem je samostatnost, kterou Velká Británie žadatelům o azyl poskytuje. Která by, ale měla být poskytována opět jako alternativa a ne jako imperativ. Dalším přínosem je distribuce péče o žadatele o azyl ze státu na menší správní celky, na místní úřady a na nestátní organizace. Tím je do celého procesu zapojeno více různých lidí s odlišnými názory, což je pro systém jako celek určitě daleko přínosnější než jednotné centralizované řízení, s jakým se setkáváme v České republice.

Nalézt správnou míru nebude snadné, přesto je povinností všech evropských států, včetně České republiky, snažit se o to, aby nalezena byla.

11. Prameny

Literatura

Baršová, Andrea, Pavel Barša. 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: MU

Bímová, Ilona a kol. 2004. *Práce policie ČR s přistěhovalci a uprchlíky: výukový manuál*. Praha: MJF Praha

Castles, Stephen, Sean Loughna. 2005. „Asylum Migration to Industrialized Countries“ In Georgie B. Borjas, Jeff Crisp (eds.). *Poverty, International Migration and Asylum*. Basingstoke: Palgrave Macmillian

Council of Europe. 1950. *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocol No. 11*. Rome: Council of Europe

DfES. 2003. *School Admissions Code of Practise* [online]. Nottingham: DfES [cit. 10. 11. 2006]. Dostupné z: <<http://www.dfes.gov.uk/sacode/docs/DFES-School%20Admissions.pdf>>

Drbohlav, Dušan. 2004. *Migration Trends in Selected EU Applicant Countries. Volume II – The Czech Republic*. Vienna: IOM

IND. 2006a. *Considering Asylum Claims*, 5th edition, published 11. December 2006 [online]. [cit. 20. 12. 2006]. Dostupné z: <<http://www.ind.homeoffice.gov.uk/documents/chapter2/apmsections/consideringasylumclaims.pdf?view=Binary>>

IND. 2006b. *Certification under section 94 of the NIA Act 2002* [online]. [cit. 10. 11. 2006] . Dostupné z: <<http://www.ind.homeoffice.gov.uk/documents/asylumpolicyinstructions/apis/certification.pdf?view=Binary>>

Janů, Ivana, Martin Rozumek. 2004. *Azylové právo ES: Pohled a role nevládních organizací*. Praha: OPU

Fiala, Petr, Markéta Pitrová. 2003. *Evropská Unie*. Brno: CDK

Jílek, Dalibor, Pavel Šturma, Čestmír Čepelka. 1997. *Azyl a uprchlictví v mezinárodním právu*. Brno: MU

Joppke, Christian. 1999. *Immigration and the Nation-state: The United States, Germany and Great Britain*. Oxford: Oxford University Press

NAO. 2005. *National Asylum Support Service: The provision of accomodation for asylum seekers*. [online]. London: NAO [cit. 20. 11. 2006]. Dostupné z: <http://www.nao.org.uk/publications/nao_reports/05-06/0506130.pdf>

Norredam, Marie, Anna Mygind, Allan Krasnik. 2005. „Access to health care for asylum seekers in the European Union - a comparative study of countries policies“. *The European Journal of Public Health* 2006 [online] 16 (3) [10.11.2006]. Dostupné z: <<http://www.asti.lu/pdf/asileEUhealthcare.pdf>>

OSN. 1948. *Všeobecná deklarace lidských práv*. New York: s.n.

OSN. 1954. *Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti*. New York: s.n.

OSN. 1967a. *Protocol relating to the Status of Refugees*. New York: s.n.

OSN. 1967b. *Declaration on territorial asylum*. New York: s.n.

OSN. s.d. *Mír a bezpečnost*. [online], [cit. 24.10. 2006]. Dostupné z: <<http://www.osn.cz/mir-a-bezpecnost/>>

Phuong, Catherine. 2005. „Controlling Asylum Migration to the Enlarged EU“. In Georgie B. Borjas, Jeff Crisp (eds.). *Poverty, International Migration and Asylum*. Basingstoke: Palgrave Macmillian

Schuster, Liza. 2003. *The Use and Abuse of Political Asylum in Britain and Germany*.
London: Frank Cass

UNHCR. 1951. *Convention relating to the status of refugees*. Geneva: s.n.

UNHCR. 2006a. *The state of the World's Refugees 2006: Human Displacement in the New Millennium*. Oxford: Oxford University Press

Úmluva k provedení Schengenské dohody. 1985. Schengen: s.n.

Česká republika: Zákony

Zákon č. 325/1999 Sb. ze dne 11. listopadu 1999 o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu).

Zákon č. 2/2002 Sb. ze dne 27. listopadu 2001, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), a některé další zákony.

Zákon č. 217/2002 Sb. ze dne 3. května 2002, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 140/2001 Sb., zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), a zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění zákona č. 2/2002 Sb.

Zákon č. 320/2002 Sb. ze dne 13. června 2002 o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů.

Zákon č. 519/2002 Sb. ze dne 14. listopadu 2002, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 222/2003 Sb. ze dne 26. června 2003, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších

předpisů, zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 501/2004 Sb. ze dne 24. června 2004, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím správního řádu.

Zákon č. 539/2004 Sb. ze dne 29. července 2004, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 57/2005 Sb. ze dne 27. ledna 2005, kterým ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony na úseku cestovních dokladů se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 350/2005 Sb. ze dne 5. srpna 2005, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 136/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony na úseku cestovních dokladů.

Zákon č. 165/2006 Sb. ze dne 16. března 2006, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

EU legislativa

European Commission. 2000a. *COM (2000) 578 final: Proposal for a Council Directive on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing refugee status*. Official Journal 27.02. 2001: OJ C 062 E.

European Commission. 2000b. *COM (2000) 755 final: Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Towards a common asylum procedure and a uniform status, valid throughout the Union for persons granted asylum*. Brussels: European Commission.

European Commission. 2001a. *COM (2001) 743 final: Commission working document on the relationship between safeguarding internal security and complying with international protection obligations and instruments*. Brussels: European Commission.

European Commission. 2001b. *COM (2001) 710 final: Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the common asylum policy, introducing an open coordination method - First report by the Commission on the application of Communication COM (2000) 755 final of 22.11.2000*. Brussels: European Commission.

European Commission. 2004a. *COM (2004) 410 final: Communication from the Commission to the Council and the European parliament on the manager entry in the EU of the persons in need of international protection and the enhancement of the protection capacity of the regions of origin „Improving Access to durable solutions“*. Brussels: European Commission.

European Commission. 2004b. *COM (2004) 503 final: Communication from the Commission to the Council and the European parliament. A More Efficient Common European Asylum System: The Single Procedure as the Next Step*. Brussels: European Commission.

European Commission. 2006a. *COM (2006) 67 final: Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on strengthened practical cooperation - New structures, new approaches: improving the quality of decision making in the Common European Asylum System*. Brussels: European Commission.

European Commission. 2006b. *SEC (2006)189: Commission Staff Working Document. Annexes to the Communication from the Commission to the council and the european parliament On strenghtened practical cooperation. New Structures, new approaches: Improving the quality of decision making in the common european asylum system*. Brussels: European Commission.

European Council. 1997. *Convention determining the State responsible for examining applications for asylum lodged in one of the Member States of the European Communities - Dublin Convention (97/C 254/01)*. Official Journal C 254, 19.8.1997: 1–12.

European Council. 1999. *Tampere European Council 15 and 16 October 1999: Presidency Conclusion*. Brussels: European Council.

European Council. 2000. *Council Regulation (EC) No 2725/2000 of 11 December 2000 concerning the establishment of "Eurodac" for the comparison of fingerprints for the effective application of the Dublin Convention*. Official Journal L 316, 15/12/2000: 0001 – 0010.

European Council. 2001a. *Council Regulation (EC) No 539/2001 of 15 March 2001 listing the third countries whose nationals must be in possession of visas when crossing the external borders and those whose nationals are exempt from that requirement*. Official Journal L 081 , 21/03/2001: 0001 – 0007.

European Council. 2001b. *Council Regulation (EC) No 2414/2001 of 7 December 2001 amending Regulation (EC) No 539/2001 listing the third countries whose nationals must be in possession of visas when crossing the external borders of Member States and those whose nationals are exempt from that requirement*. Official Journal L 327, 12.12.2001: 1—2.

European Council. 2001c. *Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof*. Official Journal L 212, 07/08/2001: 0012 – 0023.

European Council. 2002. *Council Regulation (EC) No 407/2002 of 28 February 2002 laying down certain rules to implement Regulation (EC) No 2725/2000 concerning the establishment of "Eurodac" for the comparison of fingerprints for the effective application of the Dublin Convention*. Official Journal L 062, 05/03/2002: 0001 – 0005.

European Council. 2003a. *Council Directive 2003/9/EC of 27 January 2003 laying down minimum standards for the reception of asylum seekers*. Official Journal L 031, 06/02/2003: 0018 – 0025.

European Council. 2003b. *Council Regulation (EC) No 343/2003 of 18 February 2003 establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an asylum application lodged in one of the Member States by a third-country national*. Official Journal L 050, 06/02/2003: 0001 – 0010.

European Council. 2004a. *Council Decision of 2 December 2004 establishing the European Refugee Fund for the period 2005 to 2010 (2004/904/EC)*. Official Journal 28. 12. 2004: OJ L 381. Official Journal L 381, 28/12/2004: 0052 – 0062.

European Council. 2004b. *Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection and the content of the protection granted*. Official Journal L 304, 30/09/2004: 0012 – 0023.

European Council. 2005a. *Council Directive 2005/85/EC of 1 December 2005 on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing refugee status*. Official Journal L 326, 13/12/2005: 13.

European Council. 2005b. *(Council ref. 9778/2/05) Council And Commission Action Plan implementing the Hague Programm on strenghtening freedom, security and Justice in the European Union*. Brussels: European Council.

European Council. 2006. *Council Decision of 5 October 2006 on the establishment of a mutual information mechanism concerning Member States' measures in the areas of asylum and immigration. (2006/688/EC)*. Official Journal L 283, 14.10.2006: 40–43.

Velká Británie: Zákony

Asylum and Immigration Appeals Act 1993 (c. 23). 1. July 1993. An Act to make provision about persons who claim asylum in the United Kingdom and their dependants; to amend the law with respect to certain rights of appeal under the Immigration Act 1971; and to extend the provisions of the Immigration (Carriers' Liability) Act 1987 to transit passengers.

Asylum and Immigration Act 1996 (c. 49). 24. July 1996. An Act to amend and supplement the Immigration Act 1971 and the Asylum and Immigration Appeals Act 1993; to make further provision with respect to persons subject to immigration control and the employment of such persons; and for connected purposes.

Special Immigration Appeals Commission 1997 (c. 68). 17. December 1997. An Act to establish the Special Immigration Appeals Commission; to make provision with respect to its jurisdiction; and for connected purposes.

Immigration and Asylum Act 1999 (c. 33). 11. November 1999. An Act to make provision about immigration and asylum; to make provision about procedures in connection with marriage on superintendent registrar's certificate; and for connected purposes.

Nationality, Immigration and Asylum Act 2002 (c. 41). 7. November 2002. An Act to make provision about nationality, immigration and asylum; to create offences in connection with international traffic in prostitution; to make provision about international projects connected with migration; and for connected purposes.

Asylum and Immigration Act (Treatment of Claimants, etc.) Act 2004 (c. 19). 22. July 2004. An Act to make provision about asylum and immigration.

Immigration, Asylum and Nationality Act 2006 (c. 13). 30. March 2006. An Act to make provision about immigration, asylum and nationality; and for connected purposes.

Statutory Instruments 2000 No.2245. Immigration. The Asylum (Designated Safe Third Countries) Order 2000. 16. August 2000

Statutory Instrument 1993 No. 1687. Immigration. The Immigration (Transit Visa) Order 1993. 2. July 1993

Použité výzkumy

Watson, Madelein, Philip Danzelman. 1998. *Asylum statistics United Kingdom 1997*. London: The Home Office Research and Statistics Directorate

UNHCR. 2006b. *2005 Global refugee trends: Statistical overview of population of refugees, asylum-seekers, internally displaced persons, stateless persons, and other persons of concern to UNHCR*. Geneva: UNHCR [cit. 2. 11. 2007] . Dostupné z: <<http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4486ceb12.pdf>>

Webové stránky

Evropské a mezinárodní

http://ec.europa.eu/justice_home/index.htm, European Commission, Justice and Home Affairs [cit. 23. 10. 2006]

www.ecre.org, European Council on Refugees and Exiles [cit. 23. 10. 2006]

www.un.org, United Nations [cit. 23. 10. 2006]

www.unhcr.org, The United Nations Refugee Agency [cit. 23. 10. 2006]

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>, Eurostat [cit. 23. 10. 2006]

České

www.czso.cz, Český statistický úřad [cit. 5. 11. 2006]

www.mvcr.cz, Ministerstvo vnitra ČR [cit. 3. 11. 2006]

<http://portal.gov.cz/>, Portál veřejné správy ČR [cit. 3. 11. 2006]

www.suz.cz, Správa azylových zařízení [cit. 3. 11. 2006]

Britské

www.dfes.gov.uk, Department for Education and Skills UK, [cit. 10. 11. 2006]

www.dh.gov.uk, Department of Health UK, [cit. 17. 11. 2006]

www.homeoffice.gov.uk/rds, Home Office UK, Research and development statistics [cit. 5. 11. 2006]

www.nass.homeoffice.gov.uk, Home Office UK, Immigration and Nationality Directorate [cit. 10. 11. 2006]

www.opsi.gov.uk, Office of Public Sector Information UK [cit. 10. 11. 2006]

www.refugee.org.uk, North England Refugee Service, [cit. 10. 11. 2006]

www.teachernet.gov.uk, Teachernet UK [cit. 15. 11. 2006]

www.savethechildren.org.uk, Save the children [cit. 15. 11. 2006]

13. Přílohy

Příloha č. 1

Přehled všech zákonů, kterým byl novelizován zákon o azylu č. 325/1999 Sb.

- **2/2002 Sb.** - ze dne 27. listopadu 2001, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), a některé další zákony
- **217/2002 Sb.** - ze dne 3. května 2002, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 140/2001 Sb., zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), a zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění zákona č. 2/2002 Sb.
- **320/2002 Sb.** - ze dne 13. června 2002 o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů
- **519/2002 Sb.** - ze dne 14. listopadu 2002, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů
- **222/2003 Sb.** - ze dne 26. června 2003, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- **539/2004 Sb.** - ze dne 29. července 2004, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- **57/2005 Sb.** - ze dne 27. ledna 2005, kterým ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony na úseku cestovních dokladů se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění

pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů²³

- **350/2005 Sb.** - ze dne 5. srpna 2005, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- **501/2004 Sb.** - ze dne 24. června 2004, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím správního řádu
- **136/2006 Sb.** - ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony na úseku cestovních dokladů
- **165/2006 Sb.** - ze dne 16. března 2006, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Příloha č. 2

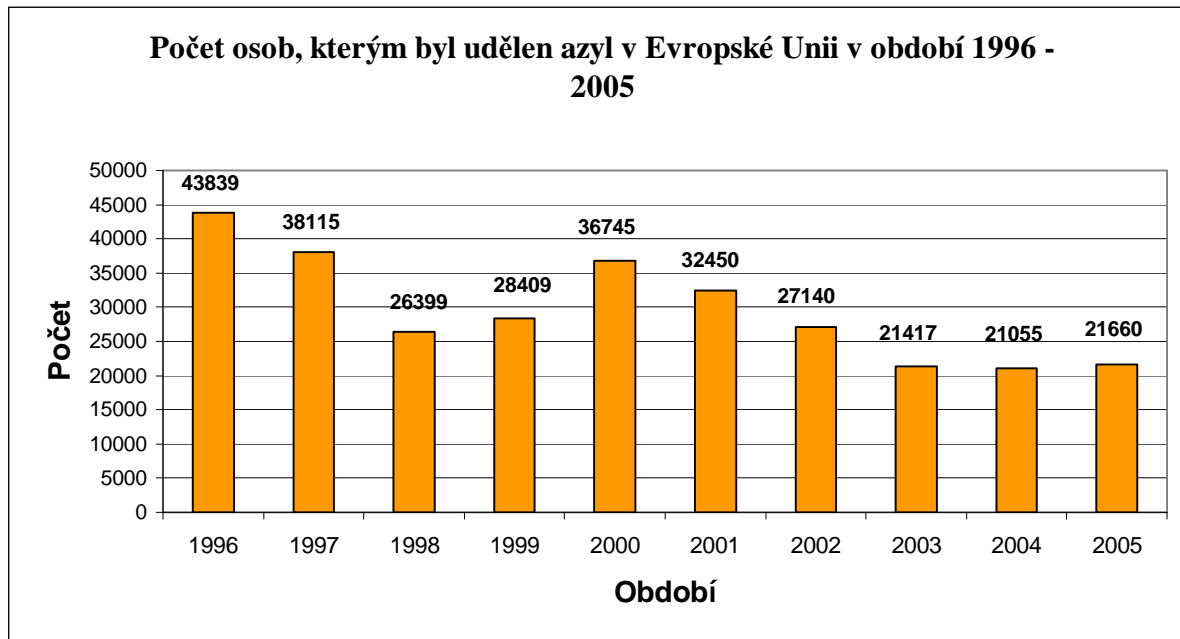
Tabulka č. 1 - Seznam zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování státních hranic členských zemí Evropské Unie vízum

Afghánistán	Egypt	Katar	Moldavsko	Spojené arabské emiráty	Uzbekistán
Albánie	Eritrea	Kazachstán	Mongolsko	Srí Lanka	Vanuatu
Alžírsko	Etiopie	Keňa	Mosambik	Středoafrická republika	Vietnam
Angola	Fidži	Kiribati	Myanmar	Súdán	Zambie
Antigua a Barbuda	Filipíny	Kolumbie	Namibie	Surinam	Západní Samoa
Arménie	Gabon	Komory	Nauru	Svatá Lucie	Zimbabwe
Ázerbajdžán	Gambie	Kongo	Nepál	Svatý Kryštof a Nevis	
Bahamy	Ghana	Konžská dem. Rep.	Niger	Svatý Tomáš a Princův o.	
Bahrajn	Grenada	Kuba	Nigérie	Svatý Vincenc a Grenadiny	
Bangladéš	Gruzie	Kuvajt	Omán	Svazijsko	
Barbados	Guayana	Kyrgyzstán	Pákistán	Srbsko a Černá Hora	
Belize	Guinea	Laos	Palau	Sýrie	
Bělorusko	Guinea-Bissau	Lesotho	Papua-Nová Guinea	Šalamounovy ostrovy	
Benin	Haiti	Libanon	Peru	Tádžikistán	
Bhútán	Indie	Libérie	Pobřeží slonoviny	Tanzanie	
Bosna a Hercegovina	Indonésie	Libye	Rovníková Guinea	Thajsko	
Botswana	Irák	Madagaskar	Rusko	Togo	
Burkina Faso	Írán	Malawi	Rwanda	Tonga	
Burundi	Jamajka	Maledívy	Saúdská Arábie	Trinidad a Tobago	
Makedonie	Jemen	Mali	Senegal	Tunisko	
Čad	Jižní Afrika	Maroko	Severní Korea	Turecko	
Čína	Jordánsko	Marshallovy o.	Severní Mariany	Turkmenistán	
Dominika	Kambodža	Mauritius	Seychely	Tuvalu	
Dominikánská rep.	Kamerun	Mauretánie	Sierra Leone	Uganda	
Džibutsko	Kapverdy	Mikronésie	Somálsko	Ukrajina	

Zdroj: Nařízení Rady (ES) č. 539/2001

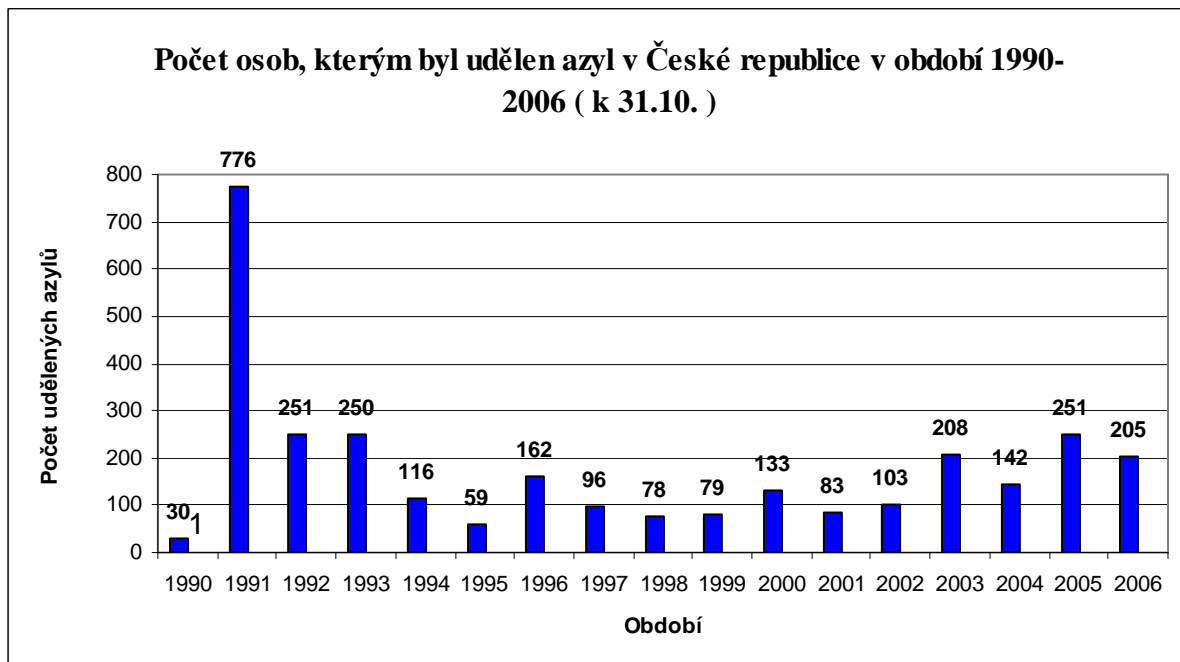
Příloha č. 3

Graf č. 1 – Počet všech osob, kterým byl udělen azyl v EU v období mezi lety 1996 - 2005

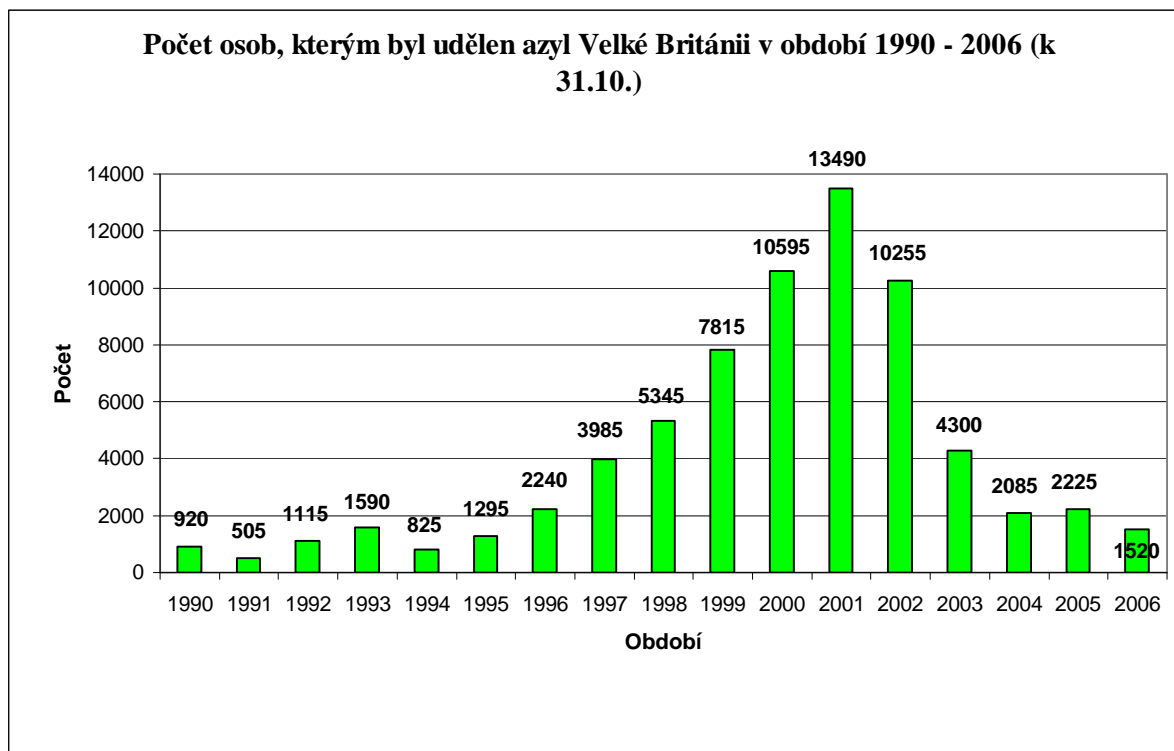
Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>, [cit. 23. 10. 2006], graf vlastní

Graf č. 2 – Počet všech osob, kterým byl udělen azyl v České republice v období mezi lety 1996 – 2006 (k 31.10.)

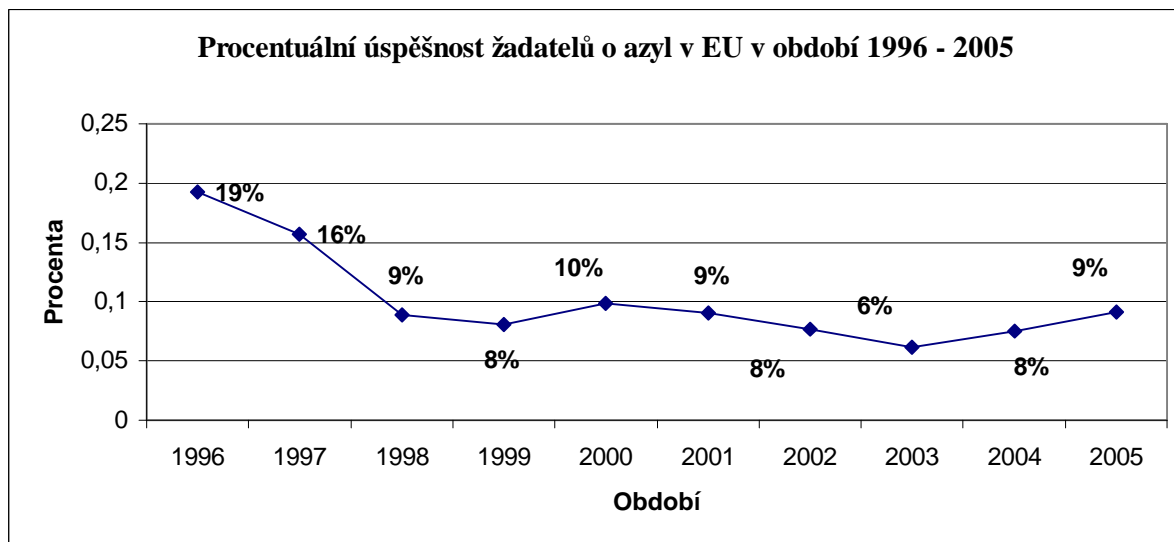
Zdroj: www.czso.cz, [cit. 5. 11. 2006], graf vlastní

Graf č. 3 - Počet všech osob, kterým byl udělen azyl ve Velké Británii v období mezi lety 1996 – 2006 (k 31.10.)

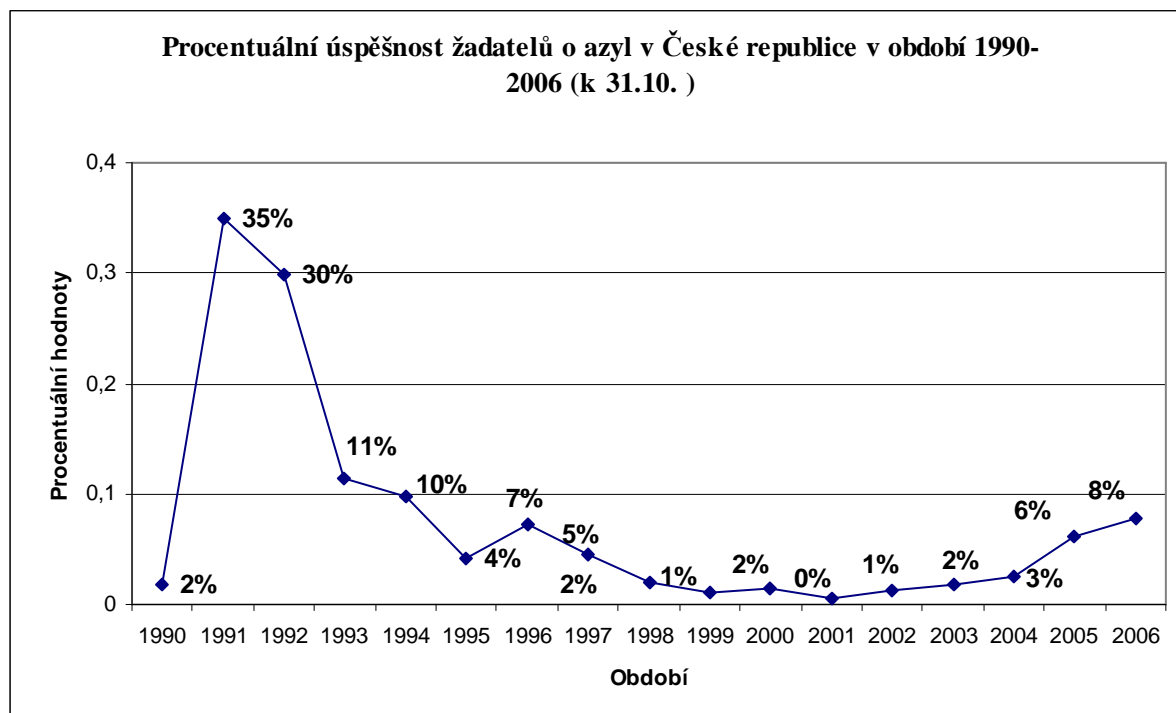
Zdroj: www.homeoffice.gov.uk/rds [cit. 10. 11. 2006], graf vlastní

Graf č. 4 – Procentuální úspěšnost žadatelů o azyl v EU v období mezi lety 1996 - 2005

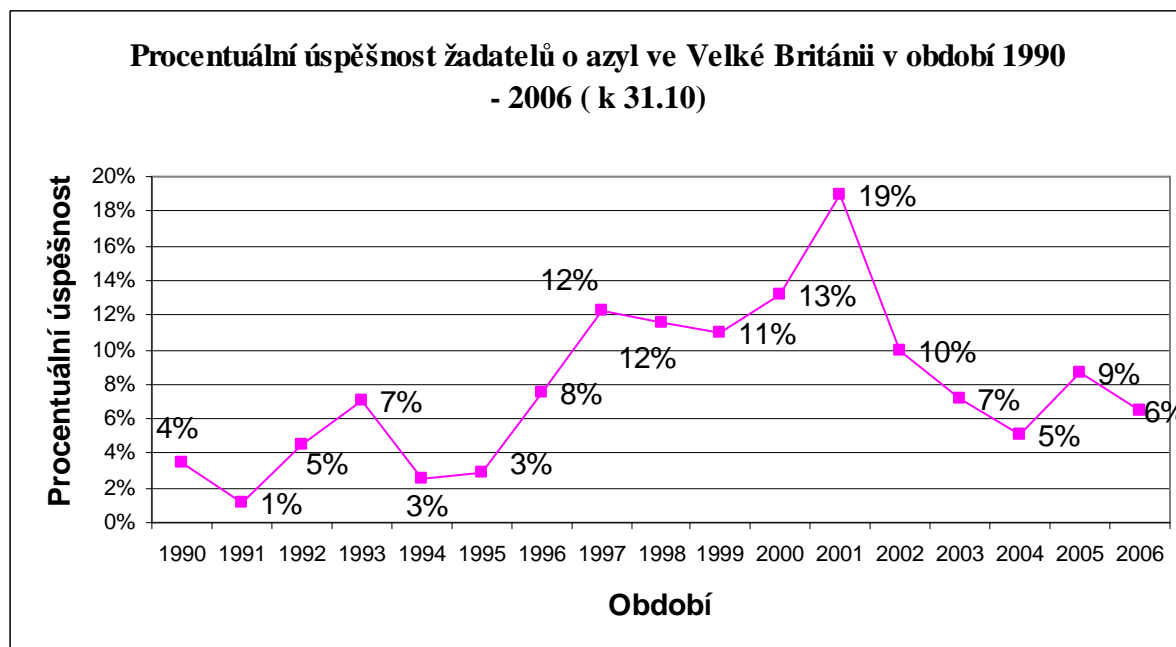
Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>, [cit. 23. 10. 2006], graf vlastní

Graf č. 5 – Procentuální úspěšnost žadatelů o azyl v České republice v období mezi lety 1990 – 2006 (k 31.10.)

Zdroj: www.czso.cz, [cit. 5. 11. 2006], graf vlastní

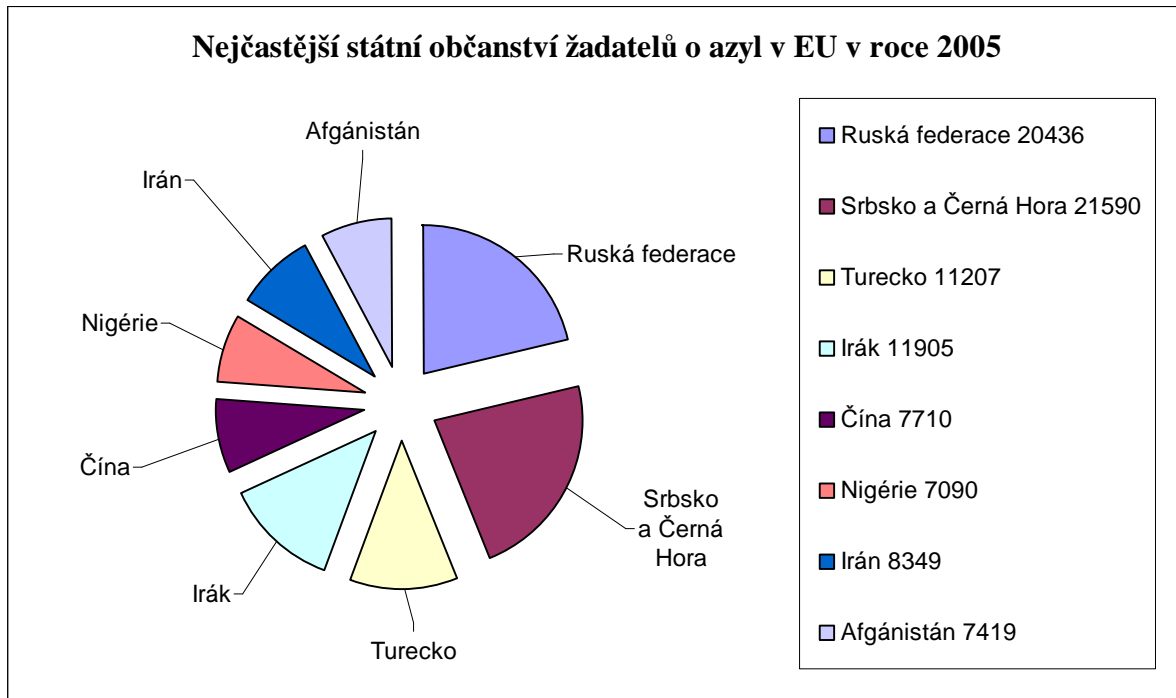
Graf č. 6 – Procentuální úspěšnost žadatelů o azyl ve Velké Británii v období mezi lety 1990 – 2006 (k 31.10.)

Zdroj: www.homeoffice.gov.uk/rds [cit. 10. 11. 2006], graf vlastní

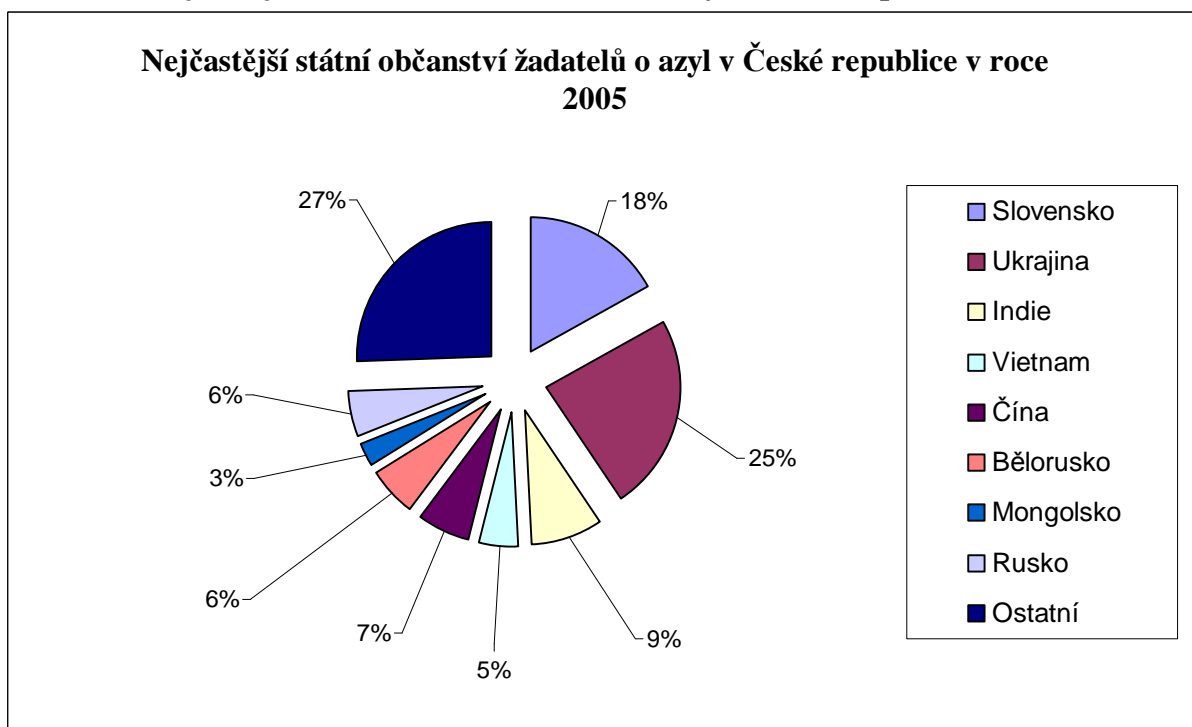
Pozn.: Počítáno z celkového počtu podaných žádostí ve Velké Británii v daném roce a počtu žadatelů, kterým byl v daném roce udělen azyl.

Graf č. 7 – Nejčastější státní občanství žadatelů o azyl v EU v roce 2005

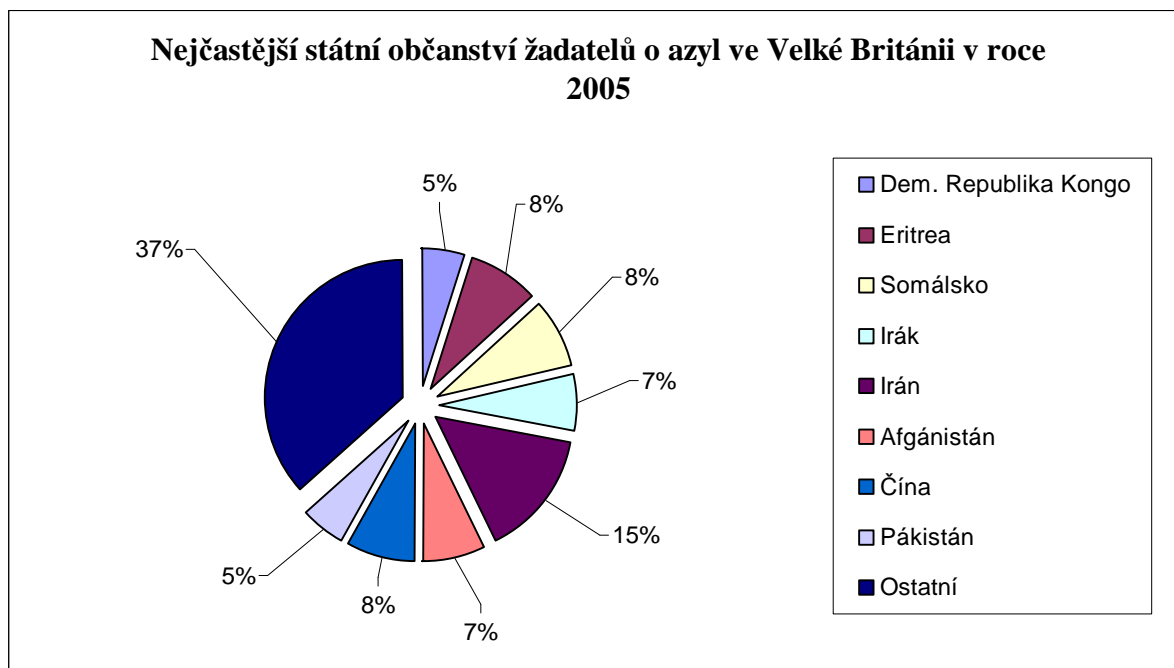
Zdroj: www.ecre.org [cit. 23. 10. 2006], graf vlastní

Graf č. 8 – Nejčastější státní občanství žadatelů o azyl v České republice v roce 2005

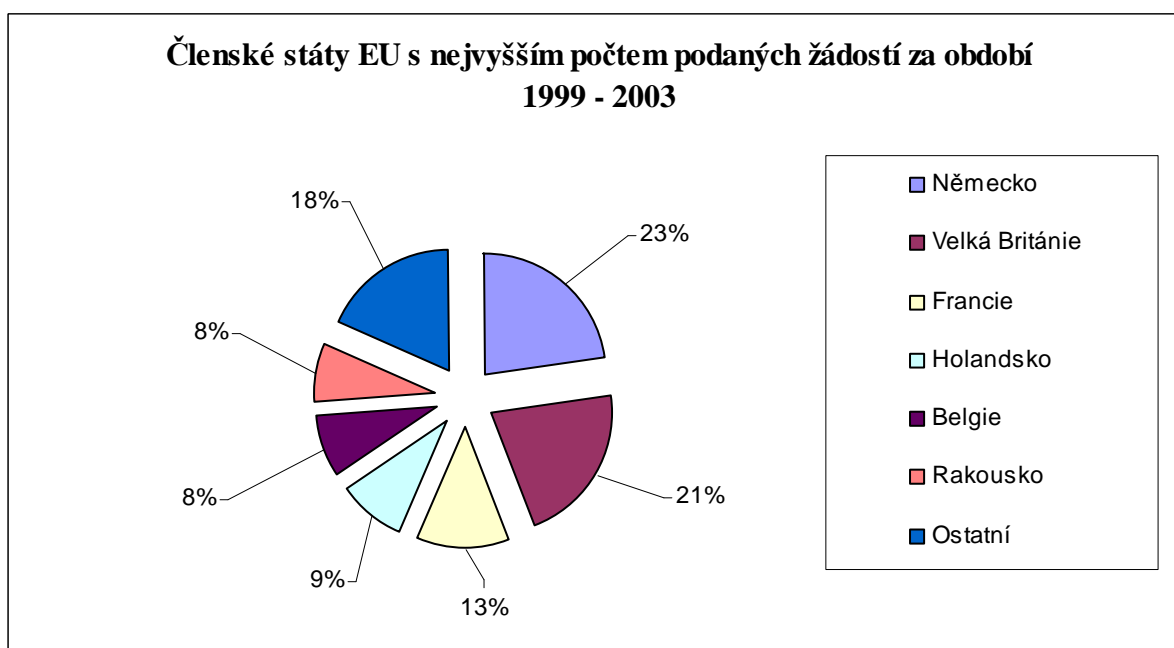
Zdroj: www.czso.cz, [cit. 5. 11. 2006], graf vlastní

Graf č. 9 – Nejčastější státní občanství žadatelů o azyl ve Velké Británii v roce 2005

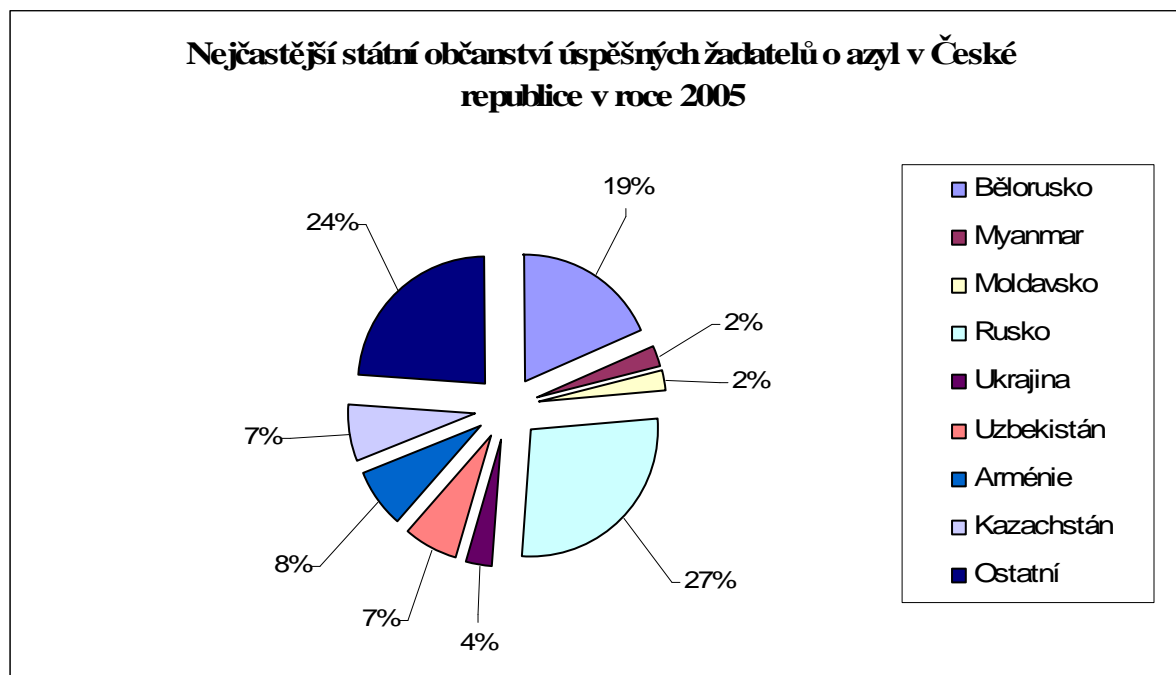
Zdroj: www.homeoffice.gov.uk/rds [cit. 10. 11. 2006], graf vlastní

Graf č. 10 – Členské státy EU s nejvyšším počtem podaných žádostí v období mezi lety 1999 - 2003

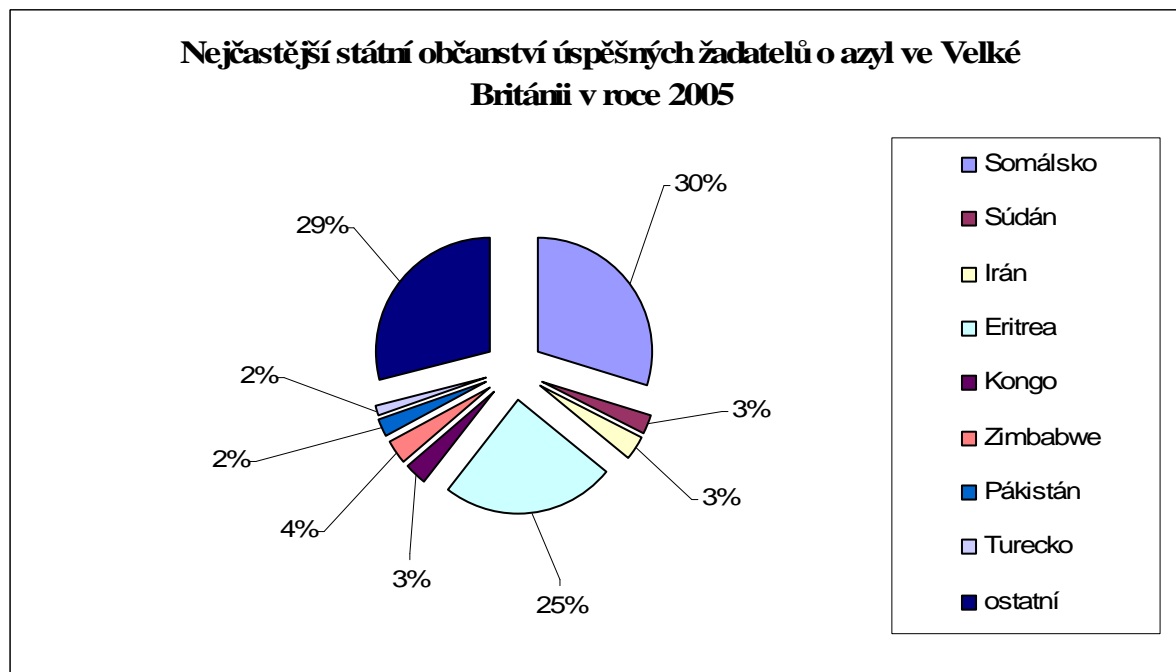
Zdroj: www.unhcr.org [cit. 23. 10. 2006], graf vlastní

Graf č. 11 – Nejčastější státní občanství úspěšných žadatelů (tj. azylantů) o azyl v České republice v roce 2005

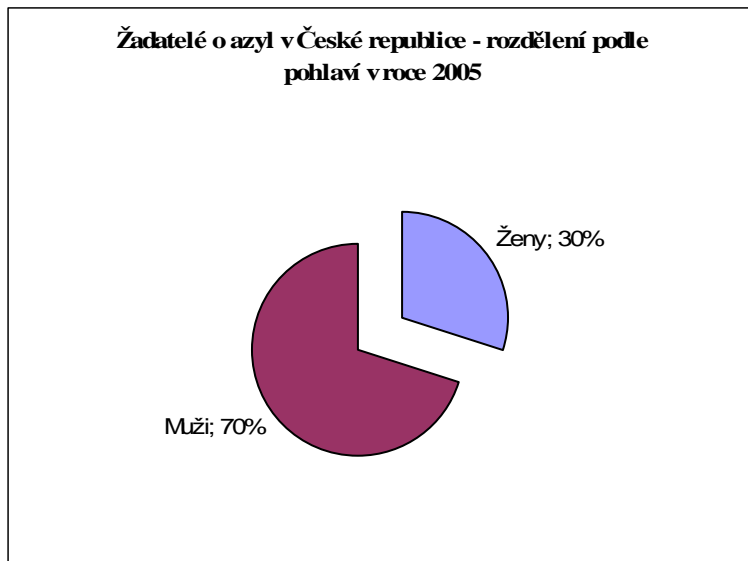
Zdroj: www.czso.cz, [cit. 5. 11. 2006], graf vlastní

Graf č. 12 – Nejčastější státní občanství úspěšných žadatelů o azyl (tj. azylantů) ve Velké Británii v roce 2005

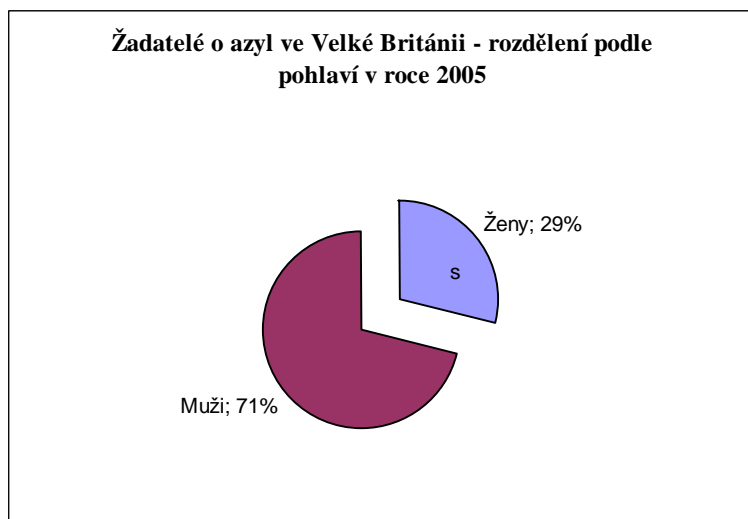
Zdroj: www.homeoffice.gov.uk/rds [cit. 10. 11. 2006], graf vlastní

Graf č. 13 – Žadatelé o azyl v České republice – rozdělení podle pohlaví v roce 2005

Zdroj: www.czso.cz, [cit. 5. 11. 2006], graf vlastní

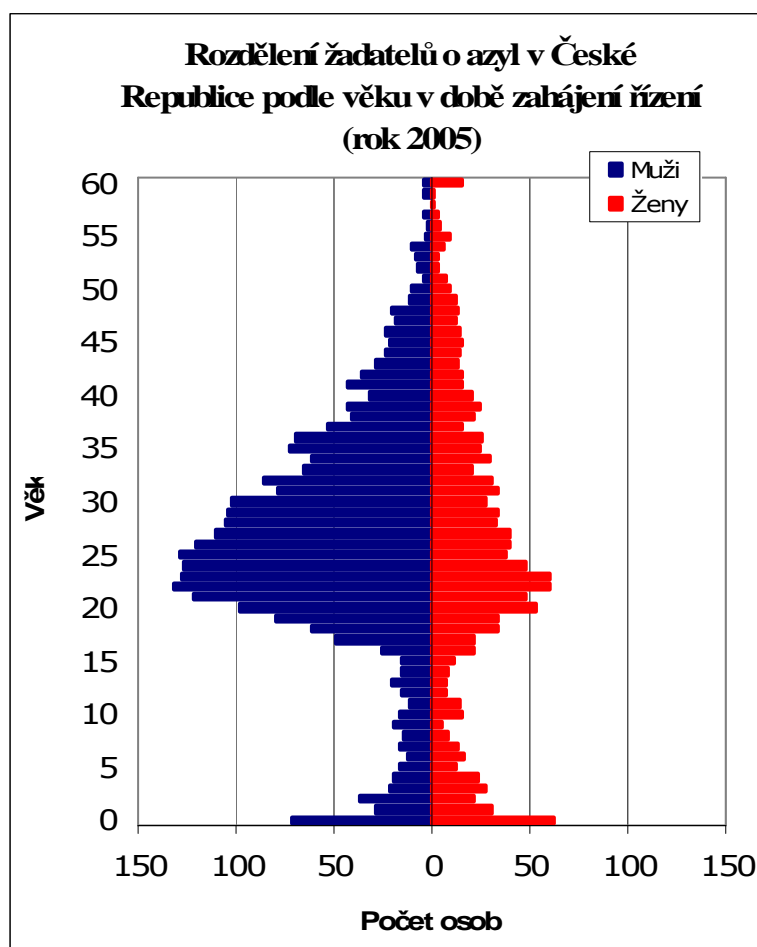
Graf č. 14 – Žadatelé o azyl ve Velké Británii – rozdělení podle pohlaví v roce 2005

Zdroj: www.homeoffice.gov.uk/rds [cit. 10. 11. 2006], graf vlastní

Graf č. 15 – Rozdělení žadatelů o azyl v České republice podle věku v době zahájení řízení v roce 2005

Zdroj: www.mvcr.cz [cit. 3. 11. 2006]